

КРОС-ПЛАТФОРМНЕ ПОШИРЕННЯ ДЕЗІНФОРМАЦІЇ:

ЯК (ПРО)РОСІЙСЬКІ
НАРАТИВИ МІГРУЮТЬ
МІЖ СОЦМЕРЕЖАМИ

КРОС-ПЛАТФОРМНЕ ПОШИРЕННЯ ДЕЗІНФОРМАЦІЇ: ЯК (ПРО)РОСІЙСЬКІ НАРАТИВИ МІГРУЮТЬ МІЖ СОЦМЕРЕЖАМИ

Автори:

Павло Бурдяк, старший аналітик з цифрової безпеки Центру демократії та верховенства права

Олександр Монастирський, аналітик у сфері протидії дезінформації та підвищення медіаграмотності Центру демократії та верховенства права

Дослідження підготовлено Центром демократії та верховенства права за підтримки Фонду «Аскольд і Дір», що адмініструється ICAP Єднання в межах проєкту «Сильне громадянське суспільство України – рушій реформ і демократії» за фінансування Норвегії та Швеції. Зміст дослідження є відповідальністю Центру демократії та верховенства права та не є відображенням поглядів урядів Норвегії, Швеції або ICAP – Єднання.

Зміст

ВСТУП	4
МЕТОДОЛОГІЯ	5
РОЗДІЛ 1. ОГЛЯД ТЕМАТИК І НАРАТИВНИХ ЛІНІЙ	8
1.1 Основні наративні лінії	8
1.2 Тематичний огляд ключових наративних ліній	10
РОЗДІЛ 2. ОГЛЯД ОСНОВНИХ ПАТЕРНІВ ПОШИРЕННЯ НАРАТИВІВ ТА ВИКОРИСТАННЯ TELEGRAM І ТІКТОК	21
РОЗДІЛ 3. ОГЛЯД ПОЛІТИК МОДЕРАЦІЇ КОНТЕНТУ У ТІКТОК І TELEGRAM	34
3.1 Політика TikTok щодо протидії дезінформації	34
3.2 Підхід Telegram до протидії дезінформації	37
3.3 Порівняння політик і зв'язок із результатами дослідження	39
РОЗДІЛ 4. РЕКОМЕНДАЦІЇ ПЛАТФОРМАМ ЩОДО МОЖЛИВИХ ЗМІН І ПОКРАЩЕНЬ У ПОЛІТИКАХ МОДЕРАЦІЇ КОНТЕНТУ	41
4.1 Рекомендації для TikTok	41
4.2 Рекомендації для Telegram	43
Висновки	46

ВСТУП

Сучасна війна вже давно вийшла за межі фізичного поля бою, охопивши також площину соціальних мереж, де кожен допис може стати частиною масштабної операції із дестабілізації ситуації всередині України. Це дослідження — спроба комплексного аналізу українського інформаційного простору, зокрема з погляду того, як різні його учасники можуть використовувати ту чи іншу платформу для продукування наративів, ідей і просування власного суб'єктивного трактування світу й окремих подій.

Ми не просто фіксували кількість публікацій, але й аналізували механізми, за допомогою яких інтерпретації реальних подій трансформуються у зброю. На основі аналізу понад 10 тисяч розглянутих дописів цей звіт демонструє, як шкідливі актори використовують вразливості українського суспільства і людей загалом та до яких наслідків це може призводити. Також ми намагалися показати, як на перший погляд нейтральні сторінки та канали раптово можуть публікувати контент сумнівної якості або й відверто шкідливий.

Важливо розуміти, що самі по собі операції з інформаційного/гібридного впливу — тривалі. Якщо ж говоримо про росію як основну екзистенційну загрозу для України, то потрібно розуміти, що окремі методи впливу можуть розвиватися десятиліттями.

Для кращого розуміння цих принципів і підходів рекомендуємо ознайомитися з відкритою лекцією колишнього працівника КДБ СРСР Юрія Безменова, який у часи Холодної війни перейшов на бік США. У відкритій лекції в одному з американських університетів він [детально пояснив](#), які підходи та методи впливу можуть використовувати шкідливі актори для впливу на морально-психологічний стан умовного противника. Загалом це явище отримало назву «ideological subversion» або ж «ідеологічна підривна/диверсійна діяльність».

Багато з того, що можна почути у цьому відео, ми також виявили на етапі аналізу контенту і тактик його поширення між акторами на платформах Telegram і TikTok.

Ознайомившись із цим матеріалом, ви дізнаєтесь:

- чому частково правдива інформація може бути небезпечнішою за відвертий фейк: ми детально розбираємо феномен малінформації і те, як факти стають інструментом маніпуляцій;
- як працює «крос-платформний конвеєр»: ми покажемо механіку, за якою коротке повідомлення в Telegram за лічені години перетворюється на вірусне емоційне відео в TikTok і набирає десятки тисяч переглядів;
- як влаштовані механізми емоційних гойдалок: ми відкриємо «залаштунки» того, як шкідливі актори систематично заганняють українців у стан приреченості, виснажуючи їхню психологічну стійкість;
- чому чинні політики модерації не завжди можуть впоратися зі шкідливою дезінформацією і як зловмисники адаптуються до алгоритмів і політик платформ.

МЕТОДОЛОГІЯ

Це дослідження базується на системному зборі й аналізі даних, отриманих із відкритих джерел у соціальних мережах TikTok і Telegram, хронологічні рамки дослідження — вересень-грудень 2025 року. Ключова дослідницька проблема — розглянути на прикладі цих двох соцмереж, як (про)російські наративи мігрують і змінюються між платформами.

Мета дослідження — сформуванати системне уявлення про циркуляцію російських наративів між Telegram і TikTok, їхню адаптацію до логіки різних платформ і чинники, що посилюють їхнє поширення.

Для досягнення мети дане дослідження передбачені такі кроки:

- 1) описати механізми крос-платформного поширення шкідливих наративів між Telegram і TikTok, зокрема виявити повторювані способи їхнього відтворення, перенесення та масштабування у кожній із цих соцмереж;
- 2) встановити, як специфіка платформи впливає на форму подачі шкідливих наративів, зокрема на їхню структуру, емоційність, візуальне оформлення та способи взаємодії з аудиторією;
- 3) визначити, яку роль у поширенні та адаптації шкідливих наративів відіграє ШІ-згенерований і низькоякісний контент;
- 4) з'ясувати, які супровідні елементи — зокрема конспірологічні меседжі — посилюють дезінформаційні наративи та як вони впливають на інформаційне середовище.

Автори дослідження сформували кілька дослідницьких питань і відповідних гіпотез:

• Питання 1

Чи є ознаки крос-платформних зв'язків між Telegram-каналами та TikTok-акаунтами на рівні повторюваних наративів і патернів поширення?

► Гіпотеза 1

Між окремими Telegram-каналами та TikTok-акаунтами існують стійкі патерни повторного поширення схожих наративів, що формують крос-платформну мережу поширення дезінформації та маніпулятивного контенту.

• Питання 2

Як трансформуються зміст і форма шкідливих наративів під час переходу з Telegram у TikTok?

► Гіпотеза 2

При переході з Telegram у TikTok наративи зберігають змістове ядро, але стають коротшими, емоційнішими, візуально насиченішими та більш адаптованими до логіки алгоритмів платформи.

• Питання 3

Яку роль відіграє ШІ-згенерований і низькоякісний синтетичний контент у масштабуванні шкідливих наративів у TikTok?

► Гіпотеза 3

Використання ШІ-генерованого та/або низькоякісного контенту підвищує кількість і охоплення публікацій і полегшує адаптацію шкідливих наративів до TikTok-формату.

• Питання 4

Чи супроводжується поширення шкідливих наративів поширенням конспірологічного контенту?

► Гіпотеза 4

Поряд із дезінформаційними меседжами в Telegram і TikTok системно поширюється конспірологічний контент, що підсилює недовіру до медіа, інституцій і перевірених джерел інформації.

Збір та опрацювання даних

Для формування бази даних і тематичної класифікації контенту ми залучили спеціалізований ШІ-інструмент компанії LetsData, що дозволило автоматизувати пошук дописів, згрупувати їх за ключовими тематичними напрямками та оперативно обробити значний масив інформації.

Загальний обсяг аналітичної вибірки склав понад 10 тисяч дописів, що охоплюють вісім ключових тематичних наративів, виокремлених у дослідженні.

Оскільки автоматизований пошук міг включати дублікати, нерелевантні матеріали або публікації, лише побічно пов'язані з досліджуваними темами, наявність матеріалу у первинному масиві не означала його автоматичне включення до якісного аналізу. Автоматизована класифікація слугувала інструментом первинного фільтрування даних, після чого контент верифікували вручну.

Матеріали для поглибленого аналізу ми відбирали за такими критеріями: відповідність часовим рамкам; змістовий зв'язок із одним або кількома досліджуваними наративами; наявність самостійного меседжу або інтерпретації; можливість встановити платформу публікації. Дублікати, технічно неповні записи, матеріали поза часовими рамками й публікації без змістового зв'язку з предметом дослідження ми вилучали.

Вибірка не є репрезентативною щодо всього контенту Telegram і TikTok, вона залежала від охоплення LetsData, класифікованих акторів, визначених пошукових параметрів, доступності публікацій і технічних особливостей платформ.

Звернутися до авторів дослідження для отримання додаткової інформації щодо масивів даних, використаних у дослідженні, та обговорення можливості ознайомлення з ними можна за електронною поштою o.monastyrskyi@cedem.org.ua чи p.burdiak@cedem.org.ua.

Методи аналізу

- 1.** Наративний аналіз: виявлення ключових ідейних ліній, які просувають шкідливі актори для деморалізації аудиторії.
- 2.** Крос-платформний аналіз: відстеження шляхів поширення контенту, виявлення зв'язків між Telegram і TikTok як точками входу та промоції дезінформації.
- 3.** Поведінковий аналіз: моніторинг діяльності акторів для виявлення координації та спроб маніпуляції алгоритмами рекомендацій.

Ми здійснювали аналіз у два етапи. Спочатку провели тематичне кодування, спрямоване на виявлення повторюваних меседжів, інтерпретаційних схем і способів використання реальних подій для формування ширших узагальнень. Після цього зіставили матеріали між платформами за змістовим ядром, формою подання, емоційністю, візуальним оформленням і часовою послідовністю.

Виявлену схожість між публікаціями у Telegram і TikTok трактували наступним чином: не даючи оцінки, за відсутності прямого посилання, тотожного аудіовізуального матеріалу, чіткої часової послідовності або іншого простежуваного зв'язку ми визначали як паралельне відтворення спорідненого наративу. Тому дослідження дає змогу встановити патерни крос-платформної подібності та можливого перенесення контенту, але не в усіх випадках дозволяє визначити первинне джерело, напрям поширення або наявність прямого зв'язку та координації між акторами.

Такий підхід дозволив не лише зафіксувати наявність дезінформації, а й зрозуміти механізми її адаптації до правил модерації різних платформ, що стало основою для формування практичних рекомендацій для Telegram і TikTok у фінальній частині дослідження.

РОЗДІЛ 1.

ОГЛЯД ТЕМАТИК І НАРАТИВНИХ ЛІНІЙ

1.1 Основні наративні лінії

Шкідливі наративи та актори як ніколи раніше заповнюють наш інформаційний простір найрізноманітнішими видами контенту. Можливості, що прийшли із розвитком технологій ШІ, лише сприяють тиражуванню контенту в наших стрічках. Водночас зниження вартості проведення операцій інформаційного впливу та масштабування таких кампаній, що є прямим наслідком першого фактора, призводять до того, що шкідливі актори краще орієнтуються у суспільно-політичних інфоприводах. Разом із наявними фінансово-політичними ресурсами, що їх надає у даному випадку росія, виникають сприятливі умови для продукування контенту, що може прямо впливати на поведінку та дії людей у реальному житті.

Війна загострила чимало аспектів і глибинних проблем, що роками назрівали всередині держави. На фоні фізичної та емоційної втоми, тотальної невизначеності, постійного інформаційного тиску терору цивільного населення, що здійснює росія через обстріли інфраструктури, руйнування житла тощо, ми опинилися у вкрай складному суспільно-політичному становищі. Під прицілом перебуває не просто безпека кожного, а й просте існування України, як суверенної держави. Не варто також забувати і про чимало внутрішньополітичних та суспільно важливих тем, що ледь не щодня розхитують наше суспільство — як-от корупція, вибірковість правосуддя, політичні інтриги, спекуляція на чутливих темах тощо — зокрема через загострення відчуття несправедливості, розділеності, приреченості та безнадії. Всі ці фактори створюють кумулятивний руйнівний ефект, що прямо впливає на можливість продовження опору агресії та наближає ворога до досягнення поставлених цілей.

Операції із інформаційно-психологічного впливу — це той інструмент, із яким росія працює майстерно та якісно, а також інвестує значні суми зі свого бюджету.

Досліджуючи дезінформацію, цифрові загрози, шахрайства та інші негативні аспекти віртуального середовища, а також на підставі моніторингу суспільно-політичного становища в Україні станом на вересень-грудень 2025 року, ми виокремили декілька основних наративних ліній, на яких і сфокусувалися у цьому дослідженні.

1. Мобілізація та робота ТЦК — одна з найгарячіших тем, яку активно висвітлюють на обох платформах. Тема має очевидну внутрішню чутливість щодо справедливості й коректності засобів і методів, тому часто перебуває у фокусі шкідливих акторів, зокрема росіян, ключова мета для яких — зірвати процес поповнення українського війська та послабити обороноздатність.

2. Взаємовідносини всередині армії (командування та особовий склад). Ця тема частково дотична до попередньої, адже одна з причин, чому питання мобілізації настільки конфліктне, походить почасти від ставлення до особового складу та взаємовідносин всередині армії, що подаються як несправедливі, упереджені та безапеляційні (мовляв, «наказ є наказ» та інші). Це створює чимало страхів, які росіяни використовують для посилення недовіри та негативних емоцій до війська загалом.

3. Відносини між цивільними та військовими. Одна з основних ідейних ліній у межах даної теми — створення відчуття тотального несприйняття одне одними цивільних та чинних військових/ветеранів. Подібні наративи використовуються для нагнітання страху, тривожності та невизначеності на фоні дискусій про те, що багато людей із досвідом участі у бойових діях повернуться у мирні міста, де переважатимуть цивільні. Як наслідок — виникатимуть постійні конфлікти, суперечки, насильство тощо.

4. Завершення війни та мирні переговори. Попри те, що ця тематика то виринає, то зникає з інформаційного поля, її актуальність не зменшується. Реагуючи на окремі події та інфоприводи, шкідливі актори активно публікують контент, що може створювати ілюзію наближення миру, який зрештою не настає. Таке емоційне розхитування, а також маніпулювання сподіваннями людей, створюють відчуття приреченості та безкінечності війни.

5. Внутрішня безпека. Загибель цивільних внаслідок російських атак, а також руйнування інфраструктури використовуються для формування відчуття постійної небезпеки й абсолютної беззахисності. Реальні трагічні події доповнюються перебільшеними прогнозами нових ударів і блекаутів, твердженнями про повну неспроможність держави захистити населення, а відповідальність за жертви серед цивільних нерідко перекладається з росії на українську ППО або на військових. У такий спосіб підтримується переконання, що безпечного місця в Україні немає, ефективний захист неможливо побудувати, а війна неминуче приносить нові й нові втрати.

6. Економічний стан України. Об'єктивні економічні труднощі — інфляція, зростання цін, корупційні скандали та загрозливі демографічні тенденції — подаються як докази неминучого банкрутства й незворотного занепаду держави. Україна зображується країною, не здатною існувати без зовнішнього фінансування, тоді як влада нібито розкрадає міжнародну допомогу, а весь фінансовий тягар війни покладений на звичайних громадян. Окремо експлуатуються страхи щодо масової еміграції, дефіциту працівників і нібито запланованої «заміни» українського населення мігрантами. Загальна мета подібних наративів — сформувати переконання, що продовження опору лише поглиблює зубожіння, а повоєнне відновлення України вже неможливе.

7. Неефективність антиросійських санкцій. Здатність росії пристосовуватися до обмежень і використовувати механізми їх обходу демонструється як доказ повного провалу санкційної політики. Водночас економічні труднощі європейських держав трактуються майже винятково як наслідок санкцій, через що росія укріплюється, а Захід стає головною жертвою власних рішень. Такі повідомлення мають переконати аудиторію, що подальший економічний тиск — беззмістовний, він тільки шкодить партнерам України і його слід замінити на переговори з росією і поступове скасування обмежень.

8. Ненадійність Заходу та загроза євроінтеграції. Затримки допомоги, розбіжності між партнерами й складність переговорів про вступ до ЄС використовуються для тверджень про неминучу «зраду» України. Західні держави зображуються як актори, які використовують Україну для послаблення росії, контролюють рішення української влади та зрештою у майбутньому примусять її до не вигідного миру. Водночас євроінтеграція подається як шлях до втрати суверенітету, економічної експлуатації та руйнування національної ідентичності. Мета цієї наративної лінії — позбавлення України політичної суб'єктності, підризу довіри до партнерів і послаблення суспільної підтримки європейського курсу.

1.2 Тематичний огляд ключових наративних ліній

МОБІЛІЗАЦІЯ

Тема, яку можна назвати однією зі стабільно найгарячіших, хоча сам процес мобілізації активно триває щонайменше із 2022–2023 років. Головною метою інформаційних зусиль зі боку шкідливих акторів лишається послаблення українського війська через систематичне висвітлення та гіперболізацію окремих кейсів, коли представники ТЦК перевищували свої повноваження та/або ставали причетними до випадків корупції, зловживання владою тощо. Очевидне й те, що процес мобілізації, зокрема робота груп оповіщення, які безпосередньо перевіряють документи у чоловіків на вулицях міст, далеко не ідеальний і має свої проблеми. Деякі українські чиновники заявляють, що Україна повністю [провалила](#) процес мобілізації, зокрема, прогала його на [інформаційній](#) арені. Тим не менш, цей процес критично важливий для підтримки обороноздатності й поки що не має дієвих альтернатив.

Водночас проблеми та конфліктні точки, що виникли впродовж розгортання процесу мобілізації, активно експлуатуються для розгортання дезінформаційних кампаній для зриву мобілізації, зокрема через підбурювання громадян до опору та конфліктів, що можуть призводити навіть до [летальних](#) наслідків.

Основні ідейні лінії в рамках теми:

- мобілізація = смерть;
- мобілізація — неухильний процес (зазвичай у такому контексті, що служба в армії також обов'язково має спричинити поранення та/або смерть);
- воювати мають лише бідні — всі багаті відкупилися від служби в армії (сюди ж варто додати наративи про депутатів та їхніх дітей, які не воюють, про потребу відправити всіх поліцейських на фронт тощо); сюди ж можна додати тему фіктивних бронювань, які можна оформити за певну матеріальну винагороду (хабар);
- потрібно протистояти представникам ТЦК, за можливості завдати їм ушкоджень тощо, адже їхня робота суперечить правам та свободам громадян (фактично йдеться про демонізацію і створення образу ворога);
- ймовірна мобілізація жінок (тема подається як необхідність, а відповідно посилює відчуття страху та непевності, в тому числі й серед жінок).

Найпоширеніші характеристики і тактики маніпуляцій:

- емоційно заряджені відео у TikTok і текстові повідомлення у Telegram;
- вирвані з контексту відео, де, до прикладу, чоловіка намагаються посадити у бус представники ТЦК, а перехожі намагаються його «відбити».

Варто також відзначити, що випадки, коли окремі групи оповіщення перевищували свої повноваження чи застосовувати фізичну силу, максимально поширюються й формують стійкі упередження, що це єдиний підхід до роботи з військовозобов'язаними. Такі публікації лише посилюють страх серед громадян і сприяють посиленню опору.

ВІДНОСИНИ В АРМІЇ

Відносини у війську — тема, що за рівнем токсичності і складності часто не поступається темі мобілізації. Попри те, що загалом тематика більш точкова, тобто стосується людей, які вже служать (тоді як мобілізація актуальна для ширшого загалу), її вплив на людей, які потенційно можуть потрапити у певний момент в армію, залишається значним. Такий контент, націлений на дискредитацію командування, офіцерського складу тощо. Він показує солдата із позицій підневільної жертви, яка покладається на добру волю командира. Все це підбурює до загального спротиву мобілізації та посилює небажання доєднуватися до Сил оборони України (СОУ). Як і у випадку з мобілізацією, очевидний той факт, що структура управління та взаємодії в ієрархії війська далека від ідеалу, адже досі існує чимало негативних явищ, як-от неприйнятні умови перебування у навчальних центрах, приниження солдатами вищого звання щойно мобілізованих, недостатній рівень підготовки під час БЗВП або ж випадки [побиття](#) новоприбулих.

Основні ідейні лінії в рамках теми:

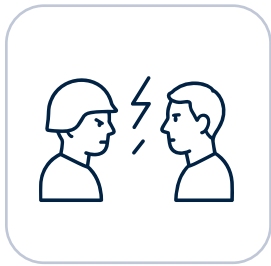
- солдатів кидають напризволяще у випадку невдалих операцій, потрапляння в оточення противника, забувають про них на позиціях тощо;
- командири зловживають владою, аб'юз особового складу;
- система покарань за відмову виконання наказу або недосягнення поставлених цілей;
- нормалізація СЗЧ як реакції на несправедливість і інші проблеми.

Найпоширеніші характеристики і тактики маніпуляцій:

- апелювання до страху та відчуття незахищеності/покинутості серед рядових військових;
- дегуманізація командування та збільшення психологічної дистанції;
- підрив довіри до лідерів та авторитетів серед командирів, що призводить до деморалізації війська.

Отже, якщо тематика мобілізації здебільшого націлена на цивільне населення та концентрується на відчутті страху перед невідомістю (йдеться про службу в СОУ), то інформаційні зусилля шкідливих акторів, що працюють з аудиторією військових,

мають на меті деморалізацію та загальний психологічний занепад в армії, аби підштовхувати їх до дезертирства, переходу на бік ворога, зокрема через можливість вербування спецслужбами росії тощо. Зважаючи на вразливість військових, які через постійний стрес та емоційну складність участі у бойових діях доволі часто можуть ставати залежними ([алкоголь](#), [наркотики](#), [гемблінг](#), короткі [відео](#) у соцмережах тощо), подібна інформаційна діяльність та вищезгадані наративи — вкрай небезпечні, адже можуть підштовхувати до вчинків, що несуть пряму загрозу життю та здоров'ю не лише жертв дезінформації/маніпуляції, а й людей довкола них.

ВІДНОСИНИ МІЖ ЦИВІЛЬНИМИ ТА ВІЙСЬКОВИМИ

Тема, яка зараз не дуже актуальна, адже більше стосується подій, що відбуватимуться у майбутньому — після масової демобілізації та повернення ветеранів у цивільне життя. Ця тема складна і дуже наочна водночас. З одного боку, вкрай складно прогнозувати ситуацію, що виникне після завершення служби такої великої кількості військових. З іншого боку, саме ця непевність і відсутність чітких стратегій реінтеграції та взаємодії між цивільним та військовими стає підґрунтям для діяльності шкідливих акторів із поширення дезінформації, спекуляцій, посилення загальної тривожності щодо майбутнього тощо.

Основні ідейні лінії в рамках теми:

- посилення страху перед ветеранами як людьми з важкими психічними наслідками участі у бойових діях;
- дегуманізація ветеранів і створення образу людей, схильних до насильства, адже по-іншому вирішувати конфлікти і загалом взаємодіяти з іншими, зокрема і цивільними вони не зможуть;
- загроза державного перевороту через посилення запиту на справедливість і «покарання винних» за неналежні умови несення служби в лавах СОУ;
- формування відчуття неможливості діалогу між цивільними та військовими, зокрема у майбутньому процесі реінтеграції ветеранів.

Найпоширеніші характеристики і тактики маніпуляцій:

- формування атмосфери наближення суспільно-державного колапсу через велику кількість ветеранів;
- дегуманізація ветеранів і військових загалом;
- сіяння розбрату між суспільством і ветеранами із систематичними взаємними звинуваченнями одне одного у тій чи іншій зраді;
- наростання серед військових відчуття покинутості й безперспективності підтримки від держави та/або співгромадян у майбутньому.

Дана тема чудово ілюструє, як шкідливі актори систематично та прицільно працюють над підривом взаємин і взаємодії між різними суспільними групами, а також ставлять за мету фрагментувати кожен з груп для ізоляції у своєму інформаційно-культурному полі. Це формує упередження, озлобленість і надмірну емоційність

у комунікації з представниками інших соціальних груп, адже існує чітке відчуття нерозуміння проблем та болю одне одного, що в результаті призводить до деструктивних тенденцій.

МИРНІ ПЕРЕГОВОРИ ТА ЗАВЕРШЕННЯ ВІЙНИ

Зважаючи на глобальні впливи від війни, завершення війни — тема, що хвилює людей не лише в Україні, а й, по всьому світу. Бажання завершити жахи, спричинені війною, — природне та зрозуміле. Проте менш очевидно, як це зробити, на яких умовах та з чого почати сам переговорний процес, адже кожна зі сторін має своє бачення і свої цілі. Період, який ми досліджували в межах нашої методології, був для України менш сприятливим для підштовхування росії до початку переговорів. Уже у 2026 році наші переговорні позиції значно посилилися та стали переконливішими, аби розпочати перемовини про мир на прийнятних умовах. Хибні уявлення про швидке наближення ілюзорного миру формують очікування, а коли воно вкотре не справджується, відбувається розчарування. В результаті людина живе у постійному стані тривожності й ще більше деморалізується, що призводить до загального погіршення психоемоційного стану, який люди [намагаються](#) «рятувати» пошуком нових вражень та емоцій.

Приблизна схема того, як можуть виглядати такі емоційні гойдалки

Отже, емоційні гойдалки для аудиторії можуть бути серйозною проблемою, яка має руйнівні наслідки, і деякі з них можуть бути дуже непередбачуваними. У цьому дослідженні ми виокремили різні підтеми, які шкідливі актори використовують для формування стійких переконань щодо того, як і коли може настати мир.

Основні ідейні лінії в рамках теми:

- Україна обов'язково має поступитися своїми територіями заради досягнення миру;
- гарантії безпеки для росії критично важливі, якщо ж їх не дотримуватись, то можуть бути серйозні наслідки;
- якщо Україна не прийме вимоги та мирні умови/пропозиції москви, то війна триватиме вічно, адже росія може собі це дозволити, бо має власну економічну та військову міць;
- внутрішні еліти лише виграють від війни, тому потрібно погоджуватись на будь-які умови заради перемир'я.

Найпоширеніші характеристики і тактики маніпуляцій:

- створення «false dilemma» — ситуації, коли формується враження відсутності вибору, натомість існують лише два варіанти розвитку подій. У цьому випадку можемо говорити про такі: або Україна приймає вимоги росії — і війна завершується, або війна триватиме «до останнього солдата» росії. Таким чином виключаються інші варіанти розвитку подій, і це підштовхує до прийняття менш вигідних умов, особливо коли одна зі сторін деморалізована;
- підрив довіри до керівництва країни через звинувачення у корупції та наживанні на війні;
- формування переконань про те, що більшість суспільства надто втомлена від війни і готова прийняти несправедливі умови миру заради завершення бойових дій;
- зміщення фокусів та акцентів щодо винуватців та першопричин війни — часто через відвертання уваги від дій ворога до акторів всередині країни, до прикладу, до тих же ТЦК чи народних депутатів.

ВНУТРІШНЯ БЕЗПЕКА

Обстріли, руйнування енергетичної інфраструктури та загибель цивільних — повсякденна реальність для українців в умовах російської агресії. Саме тому ця тематика особливо сприятлива для маніпуляцій: зловмисним акторам не обов'язково вигадувати щось нове — достатньо вибірково подати обставини справжньої події чи інциденту, перебільшити наслідки або перекласти відповідальність за заподіяну шкоду. У дослідженому масиві такі повідомлення формували уявлення про Україну як територію постійної небезпеки, де держава нібито не тільки не спроможна захистити людей, а й створює додаткові загрози для українців.

Основні ідейні лінії в межах теми:

- українська протиповітряна оборона нібито перебуває у системній кризі й не захищає, а заяви влади про її ефективність не відповідають дійсності;
- подальші масштабні удари та руйнування енергетичної інфраструктури — неминучі, тоді як громадяни мають самотійно, без допомоги держави, готуватися до блекаутів, відсутності опалення й інших базових послуг;

- Україна нібито навмисно атакує цивільне населення на окупованих територіях або в росії, тоді як російські військові діють точно й намагаються мінімізувати кількість жертв серед цивільних;
- загибель цивільних під час російських атак нібито спричинена роботою української ППО або розміщенням військових об'єктів у житлових районах;
- українська влада не лише не захищає населення, а й приховує реальний масштаб втрат, неефективно використовує західну допомогу і ставить власні політичні цілі вище за безпеку громадян;
- убивства і замаху — прояви внутрішньої політичної боротьби;
- захист надається вибірково: лояльні до влади громадяни нібито перебувають у привілейованому становищі, тоді як опозиційні політики, активісти і звичайні громадяни залишаються сам на сам із небезпекою.

Найпоширеніші характеристики і тактики маніпуляцій:

- апелювання до страху та відчуття беззахисності: повідомлення про актуальні удари з категоричними прогнозами ще масштабніших атак, повного руйнування енергосистеми або поширення небезпеки на міста, що раніше вважалися відносно безпечними; реальна загроза як доказ невідвортної катастрофи;
- перекидання відповідальності за цивільні жертви: причина руйнувань і загибелі людей — дії української ППО, нестача засобів перехоплення чи розташування військової інфраструктури в населених пунктах; російський удар у такій інтерпретації відходить на другий план або цілком втрачає значення;
- інверсія ролей агресора і жертви: російські атаки подаються як точні та вимушені, тоді як українські удари по окупованих територіях або росії описуються як навмисний терор проти цивільних; окремі інциденти використовуються для характеристики всієї української воєнної практики без достатніх доказів систематичності чи умислу;
- масштабування окремих проблем до висновку про інституційний колапс: зниження ефективності конкретних систем ППО, пошкодження інфраструктури або суперечливі офіційні повідомлення подаються як підтвердження повної неспроможності держави, до цього додаються непідтверджені факти корупції, розкрадання допомоги та свідомого приховування інформації;
- емоційне накопичення негативних подій: в одному повідомленні поєднуються обстріли, майбутні блекаути, цивільні жертви, корупція та критика мирних переговорів, без логічного причиново-наслідкового зв'язку таке поєднання створює враження всеохопної кризи та відсутності будь-якої перспективи поліпшення.

ЕКОНОМІЧНИЙ СТАН УКРАЇНИ

Повномасштабна війна об'єктивно погіршила матеріальне становище українців, посилила залежність держави від зовнішнього фінансування та спричинила значні демографічні й трудові втрати. Шкідливі актори використовують ці реальні проблеми для формування значно ширшого висновку: нібито економічне відновлення

України вже неможливе, а її громадяни приречені на подальше зубожіння. Окремі статистичні показники, випадки корупції та історії людей у скрутному становищі (наприклад, переселенців) і водночас поєднуються із категоричними прогнозами банкрутства держави, втрати нею суверенітету і демографічного колапсу.

Слід зауважити, що критика економічної політики, корупції або недостатньої соціальної підтримки — це не дезінформація як така. Маніпулятивний характер подібних повідомлень виявляється у вибіркового висвітленні фактів, бездоказових узагальненнях та представленні найгіршого сценарію як неминучого. Загальна функція наративу — переконати аудиторію, що продовження опору російській агресії лише поглиблює зубожіння, тоді як українська держава не має ані ресурсів, ані населення, ані надійних партнерів для майбутнього відновлення.

Основні ідейні лінії в межах теми:

- рівень життя українців невпинно погіршується через низькі доходи, зростання тарифів і цін на базові товари, тоді як держава не надає належної підтримки пенсіонерам, внутрішньо переміщеним особам та іншим вразливим групам;
- економіка України перебуває на межі дефолту або повного колапсу й може функціонувати лише завдяки західній фінансовій допомозі;
- обсяги міжнародної фінансової підтримки неминуче скорочуватимуться через «втому» партнерів, зміну їхніх пріоритетів і недовіру до української влади;
- існує системна корупція та збагачення посадовців: надані Україні ресурси розкрадають замість використання для оборони, соціальної підтримки та відбудови;
- звичайні громадяни несуть увесь економічний тягар війни, тоді як політичні й економічні еліти отримують надприбутки, купують дороге майно та залишаються захищеними від її наслідків;
- масова еміграція, низька народжуваність і воєнні втрати спричиняють незворотну демографічну кризу, через яку Україні для післявоєнного відновлення бракуватиме і працівників, і споживачів;
- залучення іноземної робочої сили подається не як один із можливих способів реагування на дефіцит кадрів, а як свідомий план влади із «заміни» українського населення мігрантами та зміни національної ідентичності країни.

Найпоширеніші характеристики і тактики маніпуляцій:

- катастрофізація економічних прогнозів: поточні труднощі подаються як передвісники неминучого дефолту, «чорної зими», соціальних заворушень чи остаточного знищення економіки, а можливі ризики перетворюються на безальтернативний сценарій, тоді як чинники, здатні вплинути на позитивний розвиток ситуації, переважно ігноруються;
- протиставлення населення та еліт: матеріальні труднощі звичайних громадян зіставляються з окремими прикладами збагачення чи витрат посадовців, такі випадки використовувалися для узагальнення про те, що вся владна вертикаль нібито перетворила війну на джерело збагачення, тоді як населення залишилося без засобів до існування;

- використання особистих історій як доказів загального колапсу: розповіді про пенсіонерів, внутрішньо переміщених осіб, безробітних або підприємців посилюють емоційний вплив повідомлень, реальна чи ймовірна скрута конкретної людини при цьому подається як репрезентативна для всіх українців та як підтвердження повної відмови держави від соціальних зобов'язань;
- поєднання корупції із зовнішньою залежністю: повідомлення про можливі зловживання доповнюються твердженнями, що значна частина західної допомоги розкрадена, а отже, партнери через це припинять фінансування; у такий спосіб корупційні сюжети використовуються для дискредитації влади, міжнародної підтримки та самої перспективи відновлення України;
- апелювання до страху демографічного й національного зникнення: еміграція та дефіцит робочої сили описуються як незворотні процеси, які влада нібито планує компенсувати масовим завезенням мігрантів; економічна проблема переводиться у площину загрози національній ідентичності, що посилює тривогу та ксенофобні настрої в суспільстві.

НЕЕФЕКТИВНІСТЬ АНТИРОСІЙСЬКИХ САНКЦІЙ

Санкції проти росії не забезпечують негайного припинення війни, їхня ефективність залежить від повноти обмежень, контролю за їх дотриманням та здатності блокувати способи обходу. Зловмисні актори «виграють» на складності санкційного процесу і роблять значно категоричніший висновок: санкційна політика нібито повністю провалилася, росія стала лише сильнішою, а справжні потерпілі від її наслідків — європейські держави. Окремі приклади збереження торгівлі з росією, переорієнтації російського експорту й економічних труднощів у Європі подаються як докази беззмістовності всього санкційного режиму.

Варто наголосити, що повідомлення про способи обходу обмежень або про негативні наслідки санкцій для західних держав — це не дезінформація як така. Маніпуляція полягає в тому, що окремі факти використовують для безапеляційного висновку про цілковиту невразливість росії. Загальна функція наративу полягає у підриві підтримки санкцій, дискредитації західних партнерів України та формуванні переконання, що економічний тиск на росію марний, а продовження її ізоляції шкодить виключно Заходу.

Основні ідейні лінії в межах теми:

- санкції нібито не завдали російській економіці істотної шкоди й не вплинули на її здатність продовжувати війну;
- росія успішно пристосувалася до обмежень, переорієнтувавши торгівлю на Китай, Індію та інші держави Глобального Півдня, створила альтернативні платіжні й логістичні механізми;
- західні держави самі обходять запроваджені обмеження, продовжуючи купувати російські ресурси безпосередньо або через треті країни;

- санкції завдали Європі більшої шкоди, ніж росії, вона спричинили здорожчання електроенергії, промисловість втратила конкурентоспроможність, а добробут населення погіршився;
- санкційна політика — лише «політичний театр», за допомогою якого європейські лідери демонструють підтримку України своїм виборцям, не вживаючи справді дієвих заходів;
- США нібито використовують санкції для послаблення європейської економіки, перерозподілу ринків і посилення залежності Європи від американських енерго-ресурсів;
- подальше запровадження санкцій безперспективне, а єдиною раціональною альтернативою для Заходу нібито залишаються переговори з росією та поступове скасування обмежень.

Найпоширеніші характеристики і тактики маніпуляцій:

- ототожнення низької результативності санкцій із повною неефективністю; росія зберігає здатність торгувати й фінансувати війну — це доказ того, що санкції взагалі не мають економічного впливу, водночас ігнорується той факт, що ефективність обмежень може бути частковою, накопичувальною та залежати від конкретної сфери їх застосування;
- вибіркове використання економічних показників: дані про обсяги торгівлі з окремими партнерами, темпи економічного зростання чи втрат у європейських державах наводяться без ширшого контексту, а показники, що можуть свідчити про негативні наслідки санкцій для росії, бюджетну напругу або витрати на обхід санкцій, переважно не згадуються;
- перетворення фактів обходу санкцій на доказ їхньої беззмістовності: використання посередників, «тіньового флоту» й альтернативних торговельних маршрутів описується не як проблема дотримання санкційного режиму, а як підтвердження його принципової неспроможності, тобто порушення чи обхід правил використовуються для дискредитації самих правил;
- інверсія економічних наслідків: труднощі європейських економік приписуються переважно чи винятково санкціям, тоді як росія зображується як фактичний вигодонабувач від такої політики;
- дискредитація через повторюваність санкційних пакетів: запровадження нових обмежень висміюється за формулою: якщо санкції доводиться неодноразово посилювати, всі попередні заходи нібито провалилися — така аргументація ігнорує поступовий характер санкційної політики й необхідність реагувати на виявлені механізми обходу;
- апелювання до авторитету і категоричних прогнозів: висловлювання окремих політиків, посадовців або коментаторів про недієвість санкцій подається як остаточне підтвердження їхнього провалу, водночас прогнози занепаду європейської промисловості, стрімкого зростання цін або масового зuboжіння поширюється без обґрунтування.

НЕНАДІЙНІСТЬ ЗАХОДУ І ЗАГРОЗА ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Зміни обсягів і форм західної підтримки, розбіжності між партнерами та складність переговорів щодо вступу до ЄС — предмет легітимної суспільної дискусії. Але зловмисні актори використовують ці питання для просування значно ширшого висновку: західні держави нібито ніколи не розглядали Україну як рівноправного партнера, вона допомагають їй лише доти, доки це відповідає їхнім інтересам, а згодом примусять до невігідних поступок росії. Європейська інтеграція в цій картині постає не як складний політико-правовий процес, а як механізм зовнішнього управління, економічної експлуатації і втрати національної ідентичності.

Як і з вищезгаданими наративами, критика дій партнерів або умов євроінтеграції — це не дезінформація. Маніпулятивний ефект виникає через систематичне заперечення суб'єктності України, приписування Заходу виключно прихованих мотивів і представлення потенційних ризиків як неминучого результату. Загальна функція цього наративу — підірвати довіру до партнерів, послабити підтримку європейської інтеграції та переконати аудиторію, що міжнародна ізоляція чи зближення з росією безпечніші за співпрацю із ЄС.

Основні ідейні лінії в межах теми:

- підтримка України постійно скорочується через «втому від війни», внутрішні економічні проблеми західних держав і переорієнтацію їхньої уваги на інші конфлікти й політичні пріоритети;
- західні партнери лише декларують солідарність, тоді як фактична допомога недостатня, непослідовна та обумовлена вимогами, які змушують Україну діяти всупереч власним інтересам;
- Україна представлена як інструмент, за допомогою якого США та європейські держави послаблюють росію, підтримують власні оборонні галузі й виборюють геополітичний вплив;
- ключові рішення про війну, переговори та майбутнє України нібито в кулуарах, а українська влада втратила самостійність і виконує вказівки зовнішніх кураторів;
- західні держави начебто готуються «зрадити» Україну, погодившись на територіальні поступки чи інші умови врегулювання війни без її повноцінної участі;
- членство в ЄС не принесе Україні безпеки чи добробуту, а перетворить її на економічну колонію, ринок збуту, джерело ресурсів і залежну периферію;
- європейська інтеграція нібито вимагає відмови від державного суверенітету, традиційних цінностей і національної ідентичності, тоді як співпраця з росією та білоруссю подається як природніша й вигідніша альтернатива.

Найпоширеніші характеристики і тактики маніпуляцій:

- представлення міжнародної підтримки як прихованої експлуатації: будь-які власні інтереси держав-партнерів тлумачилися як доказ відсутності справжнього союзництва, а можливість одночасного існування спільних і відмінних інтересів не розглядалася взагалі — якщо допомога вигідна Заходу, вона нібито не може бути корисною Україні;

- позбавлення України політичної суб'єктності: Україна описується як «інструмент», «розмінна монета» або як територія боротьби великих держав; така рамка применшує роль українського суспільства та інституцій у визначенні зовнішньополітичного курсу нашої держави, а російська агресія подається як наслідок протистояння між росією і Заходом;
- перетворення невизначеності на доказ майбутньої зради: затримки допомоги, суперечки між партнерами та відсутність гарантованих строків вступу до ЄС використовуються для категоричного прогнозу, що Україну неминуче покинуть або змусять капітулювати;
- апелювання до втрати суверенітету й ідентичності: виконання умов європейської інтеграції розглядається як повне підпорядкування зовнішньому управлінню, економічні, правові та культурні аспекти членства трактуються як загроза, що має викликати страх перед зникненням України як самостійної держави;
- формування хибної дилеми: аудиторії пропонується вибір між залежністю від Заходу та «самостійним українським шляхом», який нерідко поєднується з відновленням відносин із росією; водночас ігнорується, що європейська інтеграція може бути власним політичним вибором України, а міжнародні союзи не виключають захисту національних інтересів.

РОЗДІЛ 2.

ОГЛЯД ОСНОВНИХ ПАТЕРНІВ ПОШИРЕННЯ НАРАТИВІВ ТА ВИКОРИСТАННЯ TELEGRAM І ТІКТОК

Аналіз восьми попередньо визначених тематик охопив понад 10 тисяч дописів та відео на платформах TikTok і Telegram. Окреслюючи загальну динаміку, ми можемо виокремити певні характеристики і висновки щодо того, як виглядала ситуація із конкретним набором даних. Потрібно також пам'ятати, що ця вибірка частково упереджена через доволі малу репрезентацію публікацій із TikTok (детальніше про це — у методології).

А втім, ці дані дають нам можливість побачити загальну картину та основні патерни того, як шкідливі актори, псевдоексперти й інколи навіть продуктивні/нейтральні гравці поведуться в інформаційному просторі та до яких наслідків це може призвести. Окремо варто зосередитися на огляді підходів платформ до обмеження різних видів шкідливого контенту, зокрема на рівні політик і правил користування. На підставі висновків цього дослідження ми також запропонували власні рекомендації щодо можливого покращення окремих проблемних моментів і прогалин.

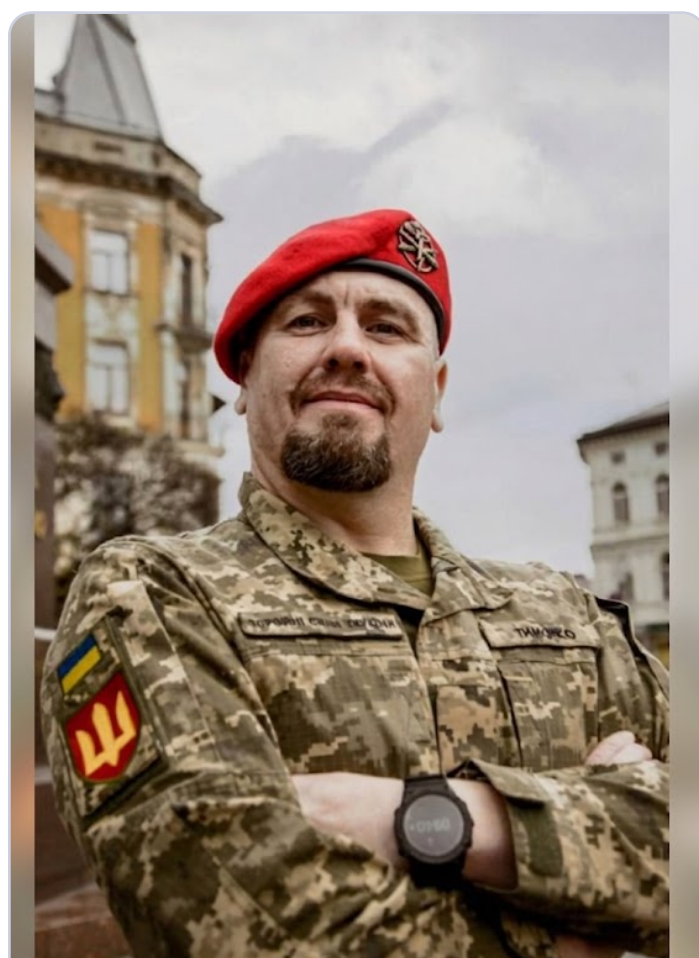
Щодо особливостей і патернів поширення дезінформації, вдалось виокремити такі пункти.

1. Telegram — точка входу або ж «засівання» певної ідеї, новини тощо.

Прикладом у цій темі може слугувати заява Івана Тимочка – голови ради резервістів Сухопутних військ Збройних сил України, про можливість розгляду питання мобілізації жінок. Проте у його заяві йдеться не стільки про мобілізацію на бойові посади, скільки про більшу залученість і більше можливостей для військової служби жінок, адже існує чимало роботи на тилкових посадах. Найбільший сплеск активності можна спостерігати після [інтерв'ю](#) із Тимочком у медіа «Телеграф» 23 жовтня 2025 року. Сама тональність заяви радше нейтральна та не формує відчуття негайного й обов'язкового початку мобілізації жінок.

Проте ця публікація лише стала тригером, що запустив бурхливу хвилю реакційних дописів у Telegram і TikTok — їх ми побачимо згодом. Перші ознаки маніпулювання у цій тематиці були помічені ще у вересні, зокрема, у дописі від 2.09 на [каналі](#) «На самом деле в Херсоне». 30 вересня на каналі «MediaKiller» з'явилася [публікація](#), що також спекулює на цій темі й підвищує рівень напруги. Вже протягом кількох годин оригінальний пост [починають поширювати](#) інші канали. У деяких [випадках — і через](#) кілька днів.

Цікаве тут і те, з якою швидкістю шириться вирвана з контексту цитата про «військову доцільність мобілізації жінок». У межах 10 хвилин ми побачили 10 дослівних або дуже схожих публікацій на різних каналах, що опублікували частково або повністю вирвану з контексту цитату.

⚠️ Мобілізація жінок в Україні має військову доцільність, — голова ради резервістів Сухопутних військ ЗСУ Тимочко

👍 Підписатись

👍 80 🙌 9 😊 4 🙏 3 😊 2 ❤️ 1 🔥 1
4.09K 👁️ edited Oct 24, 2025 at 10:38

⚠️ Мобілізація жінок в Україні має військову доцільність та актуальність, — голова ради резервістів Сухопутних військ ЗСУ Тимочко

👍 156 😊 14 🔥 12 🙏 11 ❤️ 3 😊 1
13.9K 👁️ Oct 24, 2025 at 10:37

⚠️ Мобилизация женщин в Украине имеет военную целесообразность, — глава совета резервистов Сухопутных войск ВСУ Тимочко

🔗 Подписаться || ⚠️ Прислать новость / Фото ||
Канал по повесткам👉

⭐ 1 🙌 1.91K 🙏 307 🙌 97 🙏 60 🙌 37
👁️ 25 ❤️ 21 😊 11 🙏 11 🔥 9 🏆 8

94.8K 👁️

edited Oct 24, 2025 at 10:34

Мобилизация женщин в Украине имеет военную целесообразность, — глава совета резервистов Сухопутных войск ВСУ Тимочко.

Готовы, девчата?

🙌 502 😊 249 🙏 116 🙌 32 🙌 26 🔥 19
🙌 14 🙏 8 ❤️ 1 🙏 1

23.7K 👁️ Oct 24, 2025 at 10:34

▶ Мобілізація жінок в Україні має військову доцільність та актуальність, — голова ради резервістів Сухопутних військ ЗСУ Тимочко.

🙌 500 🙌 177 🙌 141 🙌 10 ❤️ 8 🙌 4 😊 2
t.me/ragnarockkylw/... 50.2K 👁️ Oct 24, 2025 at 10:38

⚠️ Мобілізація жінок в Україні має військову доцільність, — військовий експерт та голова ради резервістів Сухопутних військ ЗСУ Іван Тимочко.

Згодні? 🙌

👍 Підписатися 🇺🇦

🙌 114 🙌 43 🙌 39 ❤️ 9 🙌 7 🏆 7 🙌 5
🙌 4 🙌 2 😊 2 😊 1

13.2K 👁️ Oct 24, 2025 at 10:35

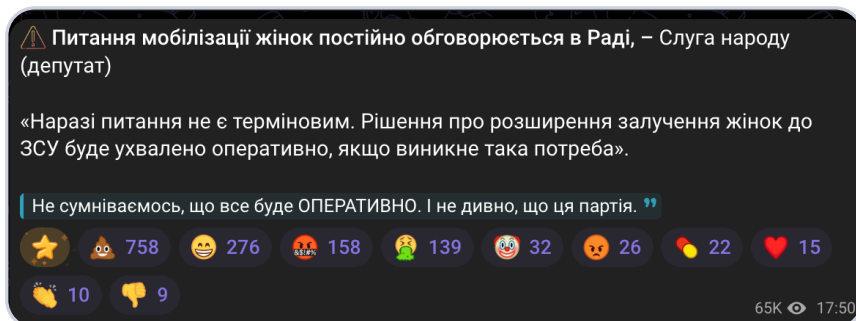
Приклади дописів із різних Telegram-каналів, які з'являлись у межах кількох хвилин

Запропоновані скриншоти демонструють, наскільки короткий часовий інтервал між публікаціями тієї самої новини. Після появи інфоприводу 24.10, актори у TikTok почали також активно публікувати контент, де блогери, експерти, громадські діячі та інші ролі, які часто можуть собі приписувати автори таких профілів, почали активно коментувати цю новину, додаючи власні оціночні судження, часто емоційні й нічим не підтверджені.

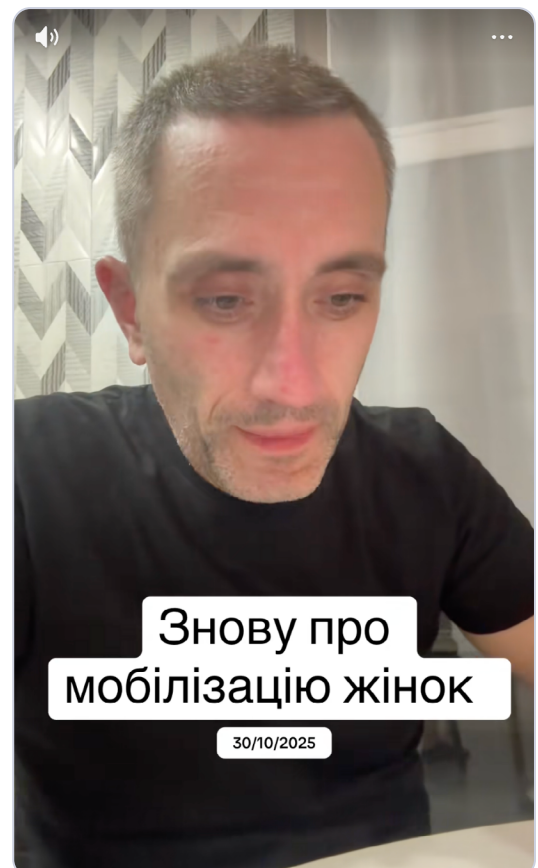
Розглянемо кілька прикладів

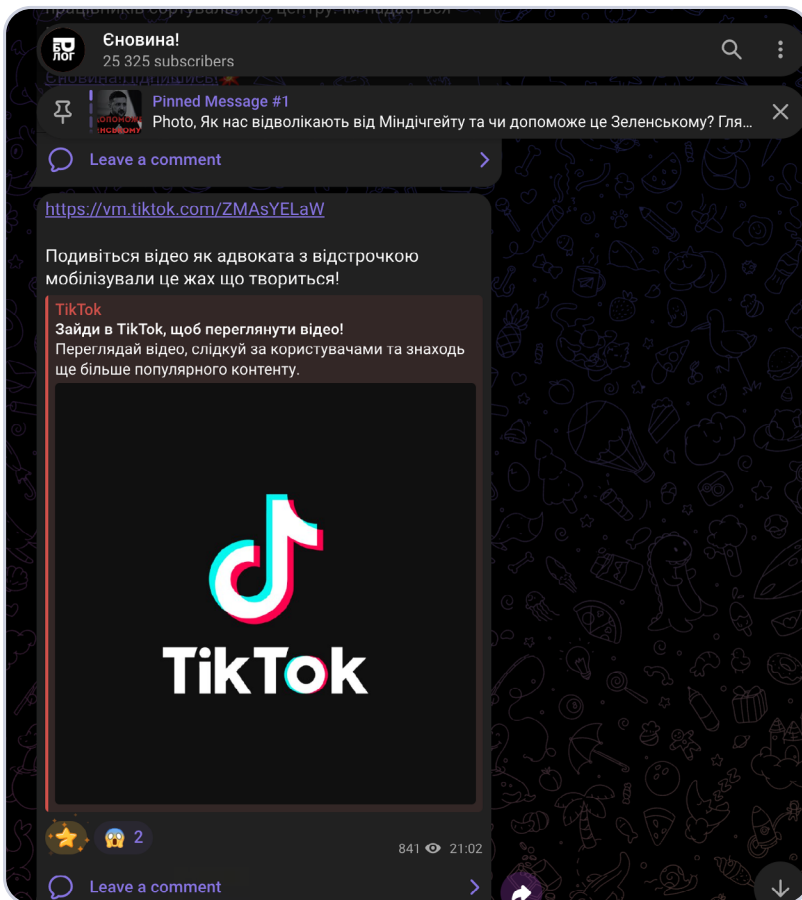
- Користувач, який веде власний блог у TikTok і активно коментує різні інфоприводи, публікує [відеореакцію](#) на заяву Тимочка — 24.10.
- Той самий користувач [відповідає](#) на коментар, де говорить про те, що, можливо, і варто мобілізувати жінок, які говорять про «кордони 91-го року».
- Після публікації оригінального інтерв'ю допис також активно підхопили медіа, як-от «Київ24», хоч саме відео і намагається описати новину, та на його початку ми чуємо клікбейтну та доволі емоційно забарвлену фразу «дівчата, на нас поклато око ТЦК» та «менше ховайтесь за спинами чоловіків» — ця публікація з'явилася також 24.10.
- Після кількох днів перебування в інформаційному просторі новина отримала додатковий розголос через пости політиків, зокрема через відео у профілях Дмитра Разумкова та Олексія Гончаренка. Якщо [перше](#) відео критикує таке рішення та риторику влади, то у випадку із [другим](#) ми маємо справу з політичним піаром та спекуляціями, зокрема лунають фрази на кшталт: «допоки я у Раді, я не дозволю це зробити». Такі відео виглядають як зручна нагода знову покритикувати владу та окремих її представників і лише посилити протиріччя між прихильниками та противниками окремих політичних сил, що може мати вкрай шкідливий вплив у часі війни.
- Уже 30.10 бачимо ще кілька відео від користувачів TikTok, зокрема Сергія Ягодзінського, де [лунають](#) тези про дітей депутатів, яких потрібно мобілізувати першими, а також жінок, коханок тих же депутатів. У [другому](#) відео автор відверто критикує представників партії «Слуга Народу», а також говорить про те, що не треба розколювати суспільство.

Варто також зазначити, що Гончаренко, і Ягодзінський також активно ведуть свої Telegram-канали для того, аби максимально промотувати власну інформаційну адженду та підсилювати охоплення/вплив на аудиторію.

У випадку з Ягодзінським ми бачимо як один і той самий наратив із критикою мобілізації жінок, точніше, із критикою депутатів, які це пропонують, з'являється в один день на його TikTok-і Telegram-сторінках. Важливо також зазначити, що у хронології цієї публікації спочатку допис був у Telegram, а вже за кілька годин з'явилося відео у TikTok, яке промотувало ті самі меседжі.

У випадку з іншим автором каналу прямого репосту не було, натомість 30.10 він виклав допис із посиланням на відео у TikTok, де йдеться нібито про незаконну мобілізацію чоловіка.

Розглянуті приклади демонструють нам, наскільки тісний зв'язок між цими двома платформами у контексті поширення дезінформації, фейків, маніпуляцій тощо. Ми також бачимо, як одна платформа використовується для промотування іншої, до прикладу, у відео з TikTok автори рекламують свої Telegram-канали. З наших спостережень, Telegram справді доволі часто слугує вхідною точкою, зазвичай для короткого текстового повідомлення. Пізніше контент, що «розкручує» відповідну тематику починає з'являтися і у TikTok.

2. У Telegram серед шкідливих акторів — але не лише серед них — основна мова публікацій — російська, тоді як у TikTok більшість контенту україномовна.

Мовний розподіл публікацій відрізняється залежно від платформи. Якщо в дослідженому масиві Telegram-каналів українська та російська мови були представлені приблизно порівну, то в TikTok помітно переважав україномовний контент. Через методологічні обмеження цей висновок не є репрезентативним і характеризує лише проаналізовану вибірку, однак засвідчує пріоритетну роль української мови серед акторів у дослідженому сегменті TikTok.

3. Пряме перетікання контенту — радше виняток, ніж закономірність. Натомість ми бачимо перетікання наративів, ідей та окремих публікацій. У Telegram можна зустріти дослівне копіювання дописів між каналами або ж репости публікацій мережею каналів, але масштабного крос-платформного підходу ми не встановили.

Додатково до кейсу заяви Тимочка можна розглянути приклад, коли по Telegram-каналах активно поширювали заяву Залужного про можливе завершення війни на певних умовах.

Условия не становятся лучше. Наиболее вероятным сценарием окончания войны будет ее заморозка на несколько лет, — [Залужный](#)

Екс-главком підтримав ідею закінчення миру без «повної перемоги» над Росією.

"Мы, украинцы, конечно, хотим полной победы – распада Российской империи. Но не можем и отвергать вариант долгосрочного (на годы) прекращения войны, потому что именно это слишком распространенный в истории войн способ их завершения."

Война не всегда завершается победой одной стороны и поражением другой. Так было во Второй мировой, но это редкое исключение. Подавляющее большинство войн завершается или взаимным поражением, или каждая сторона уверена, что победила".

УНІАН

😞 Умови не стають кращими. Найімовірнішим сценарієм завершення війни буде її замороження на кілька років, — [Залужний](#)

Екс-главком підтримав ідею укладення миру без «повної перемоги» над росією.

Ми, українці, звичайно, хочемо повної перемоги – розпаду російської імперії. Але не можемо і відкидати варіант довготривалого (на роки) припинення війни, бо саме це надто поширений у історії війн спосіб їх завершення.

Війна не завжди завершується перемогою однієї сторони і поразкою іншої. Так було у Другій світовій, але це рідкісне виключення. Переважна більшість війн завершується або взаємною поразкою, або кожна сторона впевнена, що перемогла.

👍 27 🗳️ 11 🤝 3 ❤️ 1 🙌 1 🍷 1

⚡ Условия не становятся лучше. Наиболее вероятным сценарием окончания войны будет ее заморозка на несколько лет, — [Залужный](#)

Екс-главком підтримав ідею закінчення миру без «повної перемоги» над Росією.

Мы, украинцы, конечно, хотим полной победы – распада Российской империи. Но не можем и отвергать вариант долгосрочного (на годы) прекращения войны, потому что именно это слишком распространенный в истории войн способ их завершения.

Война не всегда завершается победой одной стороны и поражением другой. Так было во

Залужный все активнее вступает в политический дискурс и готовится к выборам.

Условия не становятся лучше. Наиболее вероятным сценарием окончания войны будет ее заморозка на несколько лет, — [Залужный](#)

Екс-главком підтримав ідею закінчення миру без «повної перемоги» над Росією.

Мы, украинцы, конечно, хотим полной победы – распада Российской империи. Но не можем и отвергать вариант долгосрочного (на годы) прекращения войны, потому что именно это слишком распространенный в истории войн способ их завершения.

Война не всегда завершается победой одной стороны и поражением другой. Так было во Второй мировой, но это редкое исключение. Подавляющее большинство войн завершается или взаимным поражением, или каждая сторона уверена, что победила.

УНІАН

Заява Залужного від 30.11.2025, розлетілася різними каналами у Telegram. Прикметно, що всі ці дописи посилаються на одну й ту ж публікацію від УНІАН.

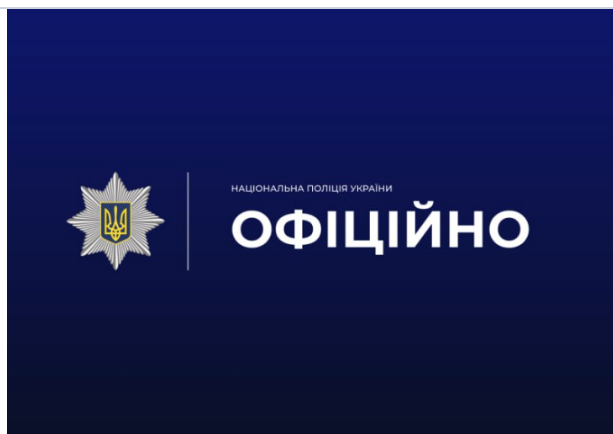
Окрім Telegram, доволі оперативно почали з'являтися публікації у TikTok, де автори зачитували цю новину на відео.

Варто також звернути увагу на хештеги, які використовує даний актор, аби таргетувати аудиторію та потрапляти у стрічки рекомендацій.

Ще один приклад — випадок побиття військовими РТЦК в Одеській області поліцейського.

Маємо приклад ще одного крос-платформного перетікання наративу. Важливо також і те, що в першому випадку джерело публікації — це анонімний Telegram-канал, що не маніпулює новиною. Проте коли та ж новина потрапляє вже у TikTok, то контекст і основні ідеї, що їх прагне промотувати публікація, одразу змінюються.

У даному випадку є очевидні натяки на корупцію під час мобілізації та висміювання представників поліції.

🔊 Військові ТЦК побили поліцейського, який доставив чоловіка до центру комплектування

Про це повідомили в поліції Одеської області. Правоохоронці розповіли, що троє військовослужбовців, один із яких перебував у стані алкогольного сп'яніння, в РТЦК та СП почали проявляти агресію до поліцейського, висловлювати нецензурну лайку, а коли він зробив їм зауваження - вчинили бійку.

🗉 "За фактом умисного заподіяння працівникові правоохоронного органу тілесних ушкоджень у зв'язку з виконанням ним службових обов'язків слідчими територіального підрозділу поліції розпочато провадження за ч. 2 ст. 345 Кримінального кодексу України. Згідно з санкцією, максимальне покарання за цей злочин – до п'яти років позбавлення волі", - повідомили поліцейські.

Фігурантам повідомлено про підозру. Вони затримані.

Поліція розпочала розслідування за фактом побиття правоохоронця військовослужбовцями РТЦК та СП

Опубліковано 18 грудня 2025 року о 14:00

Подія сталася кілька днів тому під час доставлення дільничним офіцером поліції до одного з відділів Одеського РТЦК та СП чоловіка, який порушив правила військового обліку.

Наразі встановлено, що троє військовослужбовців, один із яких перебував у стані алкогольного сп'яніння, в РТЦК та СП почали проявляти агресію до поліцейського, висловлювати нецензурну лайку, а коли він зробив їм зауваження – вчинили бійку.

За фактом умисного заподіяння працівникові правоохоронного органу тілесних ушкоджень у зв'язку з виконанням ним службових обов'язків слідчими територіального підрозділу поліції розпочато провадження за ч. 2 ст. 345 Кримінального кодексу України. Згідно з санкцією, максимальне покарання за цей злочин – до п'яти років позбавлення волі.

Фігурантам повідомлено про підозру. Вони затримані у процесуальному порядку і знаходяться в ізоляторі тимчасового тримання. Поліцейські клопочуть щодо обрання їм запобіжного заходу.

Відділ розслідування ТЦК побили поліцейського, їм мабуть не поділили

Сплески кількості публікацій та загальне зростання активності можна побачити під час появи конкретного інфоприводу (новини про мобілізацію жінок, публікації пунктів плану завершення війни, коментар Міністерства оборони щодо кількості СЗЧ тощо). Тобто шкідливі актори не функціонують у вакуумі, а формують свою активність, відштовхуючись від конкретних подій, заяв тощо.

4. Шкідливі актори не завжди поширюють дезінформацію. Більшість випадків — це приклади поширення малінформації¹.

Якщо детальніше поглянути на всі попередні приклади, то можна побачити, що більшість публікацій та інфоприводів — справжні. Водночас ми також маємо справу з перекручуванням, маніпулюванням, оціночними судженнями від авторів блогів тощо, які безпосередньо впливають на сприйняття конкретної інформації. Це може бути прикладом поширення малінформації. Йдеться про те, що це правдива інформація, вирвана з контексту, вона може бути зманіпульована, частково чи повністю перекручена та/або поширена заради шкоди. Для таких публікацій характерні емоційна забарвленість і перебільшення реального стану справ/проблем. Окремо варто згадати і про оціночні, суб'єктивні судження окремих авторів дописів на обох платформах, які вони намагаються подати як фактологічну та «правильну» точку зору.

Як наслідок попереднього пункту ми також бачимо, що основна мета шкідливих акторів така: посіяти певну ідею → спровокувати емоційні обговорення → а згодом користувачі вже самі створять і поширять відповідний контент із наперед закладеними деструктивними ідеями, фразами, упередженнями тощо.

5. Шкідливі актори можуть використовувати термінологію або певні фрази для фреймування² та формування упереджень про людей та/або явища («зелений режим», «фашистський режим», «людолови» тощо).

Використання термінології вкрай важливе для нормалізації певних явищ та створення умов, коли офіційна влада та широкі маси починають використовувати цю саму термінологію, таким чином формуючи підсвідоме відторгнення певних процесів, дій та явищ. Найяскравіший приклад у рамках дослідження та за поточних реалій — це мобілізація. В рамках цієї тематики вдалося виокремити такі «терміни», що можуть проявлятися і за межами тематики — це свідчить про ще більшу їхню присутність у повсякденному житті та інформаційному просторі.

«Людолови»/«людоловство» — зазвичай застосовується до військових ТЦК, які складають частину груп оповіщення.

Приклад: «Енот из Херсона», 2 вересня 2025 року — «целая толпа людоловов пытаются сломать добровольца» — <https://web.archive.org/web/20260723171037/https://t.me/HersonEnot/9077>

¹ **Малінформація** — це, як правило, правдива інформація, яка поширюється в такий час або таким чином, що має на меті завдати шкоди особі, соціальній групі, організації чи країні.

² **Фреймування** — це явище, за якого люди по-різному реагують на одну й ту саму інформацію залежно від того, як ця інформація подається. Те, як формулюється вибір, тобто «фрейм», систематично впливає на те, якому варіанту віддають перевагу люди.

«Київський режим»/«київська хунта» — делегітимізує українську владу як неконституційну.

Приклад: «На самом деле в Николаеве», 26 вересня 2025 року — «киевская хунта ведет [народ] на закляние ради амбиций своих заокеанских кураторов» — <https://web.archive.org/web/20260724111605/https://t.me/NSDVNikolaeve/29528>

«Бусифікація» — мобілізація = насильницьке хапання людей на вулиці.

Приклад: «Изнанка», 1 вересня 2025 року — «Ничего не измениться... Бусификация продолжится... Проблема в мотивации....» — https://web.archive.org/web/20260724111841/https://t.me/The_Wrong_Side/25568

«Пушечне м'ясо»/«м'ясні штурми» — знецінює військових, подає командування як таке, що свідомо відправляє людей на неминучу смерть.

Приклад: «Дмитрий Василец», 3 вересня 2025 року — «у натовской ЧВК “ВСУ” тупо заканчивается “пушечное мясо”» — <https://web.archive.org/web/20260724112122/https://t.me/VasiletsDmitriy/40174>

«Каратели»/«карательна система» — застосовується і до ТЦК, і до дисциплінарних заходів у війську — кодує будь-який примус як репресію.

Приклад: «ХУА-фото войны», 2 вересня 2025 року — «забота о “порядке” превращается в карательную систему» — https://web.archive.org/web/20260724112344/https://t.me/XU_kraine/82461

«Бандерівці»/«бандерівський режим» — класичний радянсько-російський пропагандистський ярлик, що прирівнює українську армію до колаборантів і нацистів.

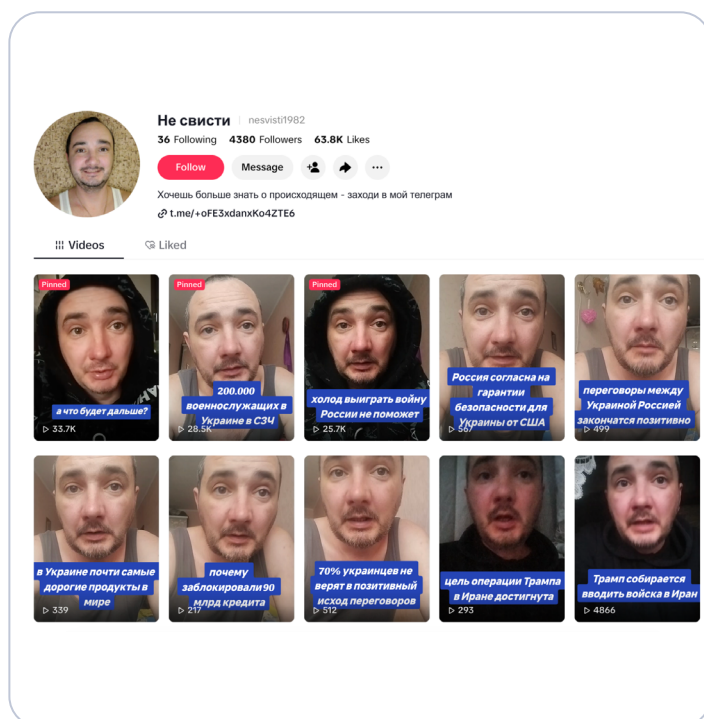
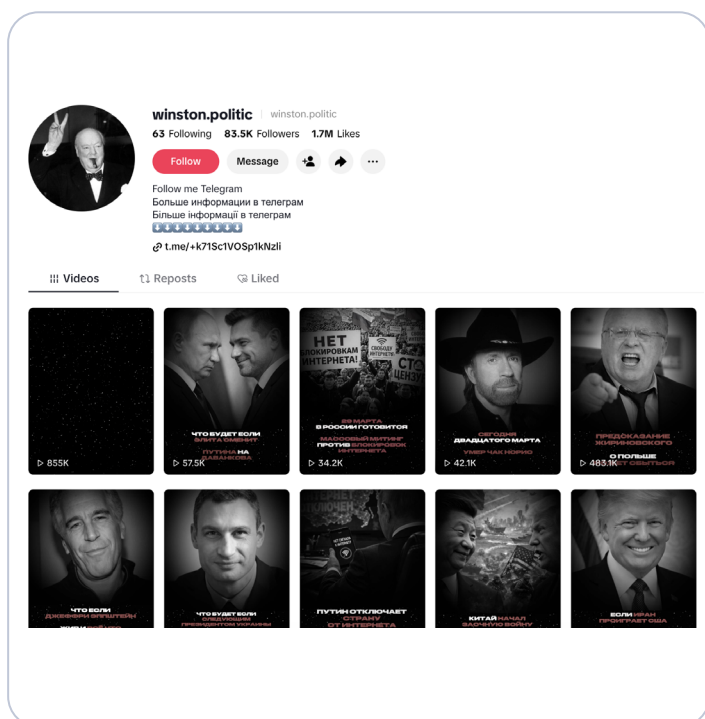
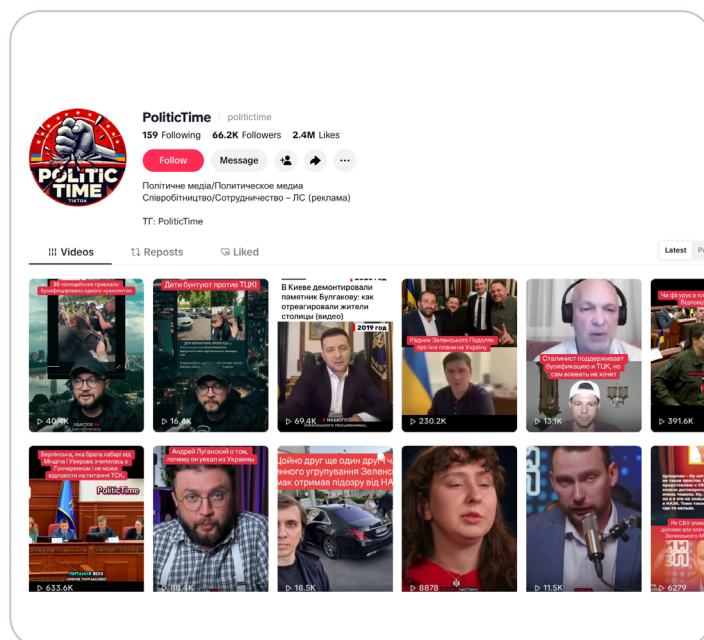
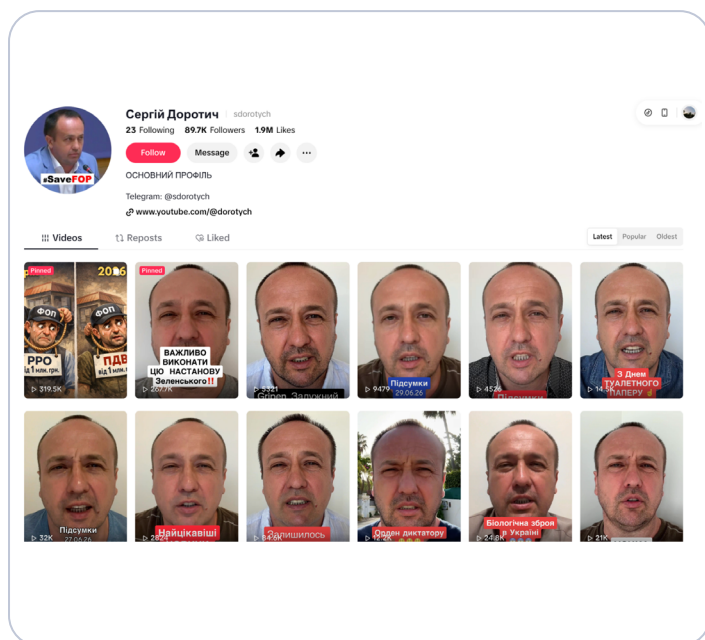
Приклад: «ХАРЬКОВ НАРОДНЫЙ», 19 вересня 2025 року — «бандеровцы, промытые пропагандой, не просто убивают, а истязают...» — https://web.archive.org/web/20260724112936/https://t.me/kharkov_narodnuy/25863

«Кріпосні»/«рабовласницька держава» — Україна описується як держава-рабовласник.

Приклад: «Отряд Ковпака», 24 вересня 2025 року — «Украина — это не государство, это криминально-рабовладельческое образование» — <https://web.archive.org/web/20260724113155/https://t.me/otryadkovpaka/60423>

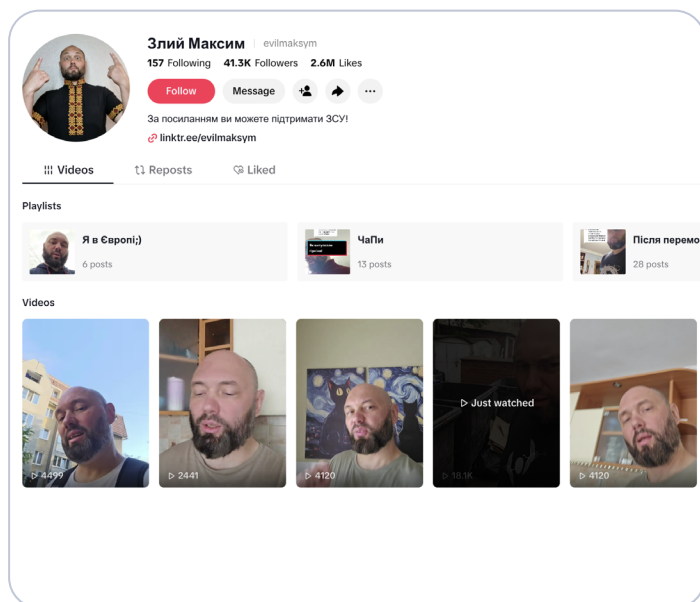
6. Шкідливі актори у деяких випадках рекламують свої Telegram- або TikTok-сторінки як можливу альтернативу для аудиторії. До прикладу, у разі блокування сторінки у TikTok канал у Telegram може стати «запасним» майданчиком, який можна використовувати для продовження активності актора. Також Telegram може розглядатися як альтернатива з точки зору більшої свободи щодо висловлювань і контенту із нижчими ризиками блокування.

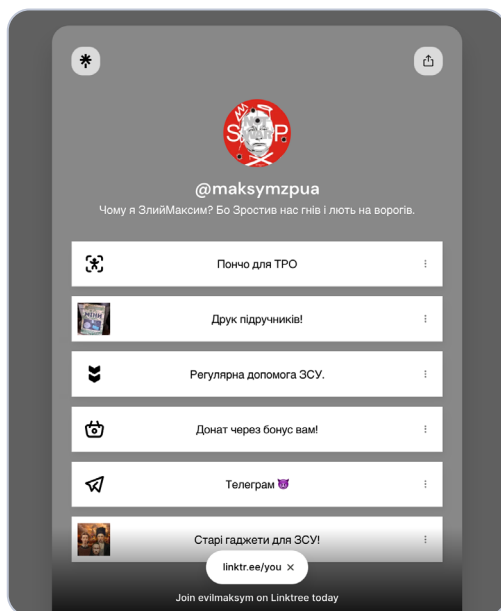
Аналізуючи сторінки акторів у TikTok, ми побачили, що часто в описах профілів можна знайти посилання на Telegram-канали тих самих авторів, які часто пропонуються як «альтернатива» або джерело, де детальніше можна дізнатись про ту чи іншу новину.

Лише з невеликої вибірки профілів у TikTok ми побачили, що використання Telegram для системнішої та всеохопної комунікації з користувачами доволі популярне: багато профілів залишає посилання просто в описі своїх сторінок. Також є приклади додавання водяних знаків на відео для реклами відповідних каналів у Telegram. Ймовірно, це також може використовуватися для обходу обмежень і правил модерації у TikTok. Існують також випадки використання сервісів на кшталт Linktree для одночасного поширення кількох посилань. Нижче — приклад використання такого третього сервісу.

Один із профілів у TikTok був помічений у використанні сервісу Linktree для додавання одразу кількох посилань, у тому числі й на свій Telegram-канал, який використовується неактивно (останній допис був 16 травня 2026 року), але, судячи із попередніх публікацій, цей канал, як і TikTok-сторінка, використовується для критики влади, зокрема президента Зеленського, зі слів автора — «Зеленого Шапітоля».

Крім того, варто зазначити наявність посилання на збір для закриття потреб військових. Тим не менш, фото і лінки не можуть гарантувати повноцінної надійності та прозорості таких зборів.

7. Присутня активна адаптація під формат і правила платформи: у випадку з Telegram чимало публікацій — у форматі репосту з іншого каналу, з каналу медіа тощо, а також із коментарями/рефлексіями автора. Також доволі часто можна побачити псевдоаналітичні авторські пости щодо конкретних інфоприводів. А в TikTok це наративне ядро набуває емоційно-візуальної подачі.

MediaKiller

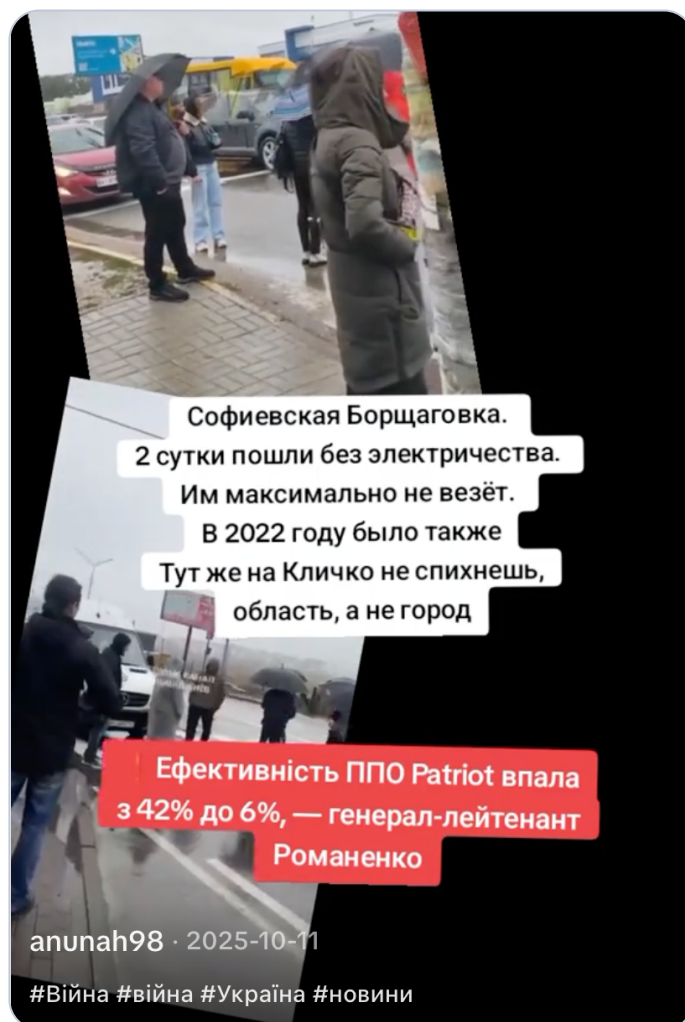
Екс-заместитель главы Генштаба ВСУ генерал-лейтенант Игорь Романенко заявил о резком падении эффективности американских систем противовоздушной обороны Patriot, стоящих на вооружении Украины. Романенко сообщил, что показатель успешного перехвата российских ракет снизился с 42% до 6%, что, по его словам, связано с адаптацией российских средств поражения под особенности западных комплексов.

«Россияне провели модификацию ракет, которые теперь активнее маневрируют, изменяют траекторию и уходят от зенитного огня. У нас и так батарей Patriot немного, а противник, проводя разведку, бьет именно туда, где их нет. А если они всё же есть, то применяются ракеты, уже адаптированные к особенностям их работы», — подчеркнул Романенко.

По сути, генерал признал, что ПВО Украины теряет эффективность, особенно на фоне растущей интенсивности российских атак. Хотя еще в прошлом году Patriot считались одной из ключевых систем, способных прикрывать крупные города и инфраструктуру.

При этом количество комплексов Patriot на вооружении ВСУ остаётся крайне ограниченным. По данным источников, Украина располагает лишь несколькими батареями, часть из которых прикрывает Киев и стратегические объекты в центральных регионах. Этого недостаточно для защиты всей территории страны, особенно в условиях, когда Россия активно комбинирует баллистические, крылатые и дронные удары, заставляя украинскую ПВО распылять ресурсы.

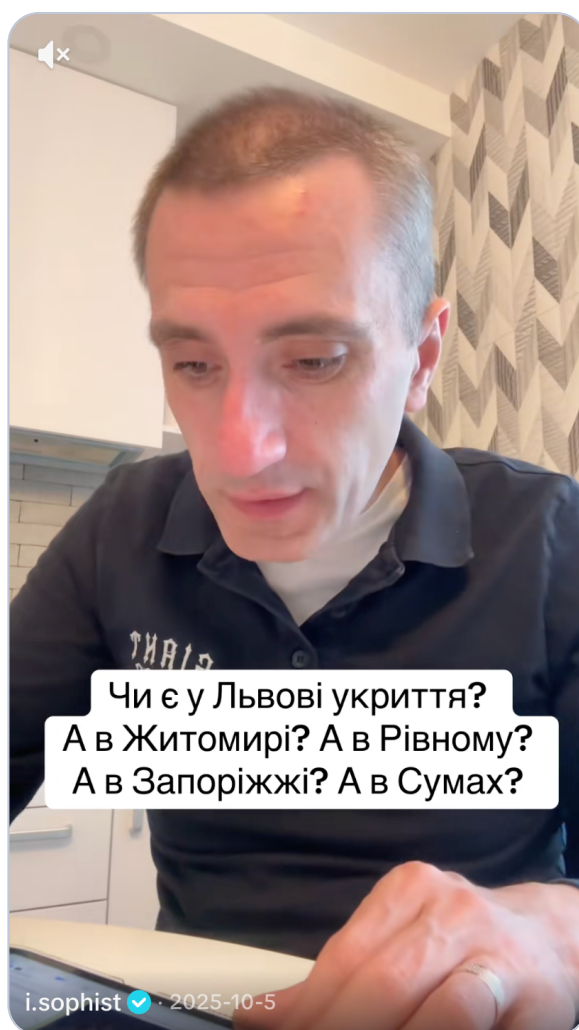
Падение эффективности Patriot не только снижает оборонные возможности страны, но и ставит под сомнение целесообразность огромных затрат Запада на их поставку. Вот только впереди — зима, и без надёжной ПВО энергетическая инфраструктура Украины рискует оказаться беззащитной перед очередной волной массированных ударов.

Показовий приклад платформної адаптації — поширення твердження про нібито падіння ефективності систем Patriot із 42% до 6%. У Telegram-каналі «MediaKiller» ця теза подається як аналітичне повідомлення з посиланням на колишнього високопоставленого військового та поясненням щодо модернізації російських ракет.

Натомість у TikTok те саме числове зіставлення було накладене на коротке відео українського міста. У Telegram авторитетність твердження конструювалася через посилання на експерта і технічну аргументацію, тоді як у TikTok його переконливість забезпечували візуальна простота й емоційний контраст між 42% і 6%. Отже, спільне наративне ядро — неспроможність західних систем захистити Україну — було адаптоване до різної логіки споживання інформації на двох платформах.

8. Для TikTok характерне поширення суспільно-політичних наративів через персональні блоги, автори яких позиціонують себе як експертів або коментаторів. У коротких відео вони пояснюють складні національні, міжнародні, політичні чи безпекові події, поєднуючи окремі факти й експертні оцінки із власними припущеннями та суб'єктивними узагальненнями. Для посилення взаємодії автори можуть закликати користувачів підписатися, поставити лайки або залишити коментар. В окремих випадках TikTok також використовується як анонс: додаткові матеріали (особливо чутливі, на які може звернути увагу TikTok) пропонують переглянути у Telegram-каналі автора.

Віта Євтушина (скриншот зліва) використовує формат персонального блогу для нібито експертного пояснення міжнародної політики: посилення на «західних експертів» вона поєднує із власними припущеннями про мотиви США і спроможність ЄС, подаючи різні за рівнем правдивості твердження як єдиний причинно-наслідковий зв'язок.

Сергій Ягодзінський (скриншот справа) часом використовує TikTok для перенаправлення аудиторії на власний Telegram-канал: коментуючи обстріли західних областей України, він повідомляє про розміщені там відеозаписи наслідків атак, перетворюючи коротке TikTok-відео на емоційний анонс контенту на іншій платформі.

РОЗДІЛ 3.

ОГЛЯД ПОЛІТИК МОДЕРАЦІЇ КОНТЕНТУ У ТІКТОК І TELEGRAM

Поширення дезінформації у соціальних мережах залежить не лише від діяльності окремих авторів, каналів або координованих бот-мереж, а й від правил та архітектури платформ, на яких працюють ці актори. Соціальні мережі визначають, який контент заборонений, які матеріали можуть залишатися доступними, але не рекомендуватися користувачам, та які заходи застосовуються до акаунтів, що вдаються до оманливої поведінки. Тому аналіз дезінформації у TikTok і Telegram потребує врахування не лише змісту виявлених повідомлень, а й нормативного і технічного середовища, у межах якого вони поширюються.

Між підходами TikTok і Telegram існує принципова асиметрія. TikTok має [окре- мий блок правил](#) «Правдивість й автентичність», що охоплює дезінформацію, відредагований медіаконтент і контент, створений за допомогою штучного інтелекту, а також оманливу поведінку та фальшиву взаємодію. Telegram же не має подібної політики щодо дезінформації як окремої категорії. Його [публічні правила](#) переважно стосуються спаму, шахрайства, пропагування насильства, незаконної діяльності та деяких інших форм зловживання сервісом.

3.1 Політика TikTok щодо протидії дезінформації

1. Загальна структура правил

Політика TikTok щодо дезінформації — це частина ширшого блоку [правил спільноти](#) щодо «[Правдивості й автентичності](#)». У межах цього блоку платформа окремо [виділяє](#) реагування на дезінформацію, оманливу поведінку в контексті виборів, відредагований медіаконтент і контент, створений за допомогою штучного інтелекту, а також поведінку, спрямовану на введення користувачів або систем платформи в оману.

TikTok може застосувати різні санкції щодо контенту (зокрема дезінформаційного), який порушує правила спільноти. Серед таких заходів можна [виокремити](#) обмеження/блокування акаунта (залежно від тяжкості порушення), видалення контенту (за пряме порушення правил спільноти) чи припинення рекомендування контенту іншим користувачам (який, хоч і дозволений у TikTok, проте порушує [стандарти](#) відповідності стрічки «Для тебе»/«For You»).

Розуміння різних типів санкцій важливе для оцінювання практики модерації платформи. Якщо можливий дезінформаційний контент не видалили, це не означає, що TikTok визнав матеріал цілком допустимим або не застосував до нього жодного заходу. Обмеження [рекомендаційного поширення](#) може істотно зменшити охоплення відео, хоча воно формально доступне на платформі.

2. Дезінформація та матеріали, подані в оманливому контексті

Офіційна українська версія правил TikTok використовує назву категорії [«Дезінформація»](#). Цікаво, що в англomовному тексті використовують термін [«Misinformation»](#) (місінформація). Використання терміна «дезінформація» потребує пояснення: під ним TikTok розуміє неправдивий або оманливий контент, що може завдати значної шкоди окремим користувачам (тяжкі фізичні ушкодження, значне пошкодження майна) чи суспільству (підлив основоположних суспільних систем або інституцій), *незалежно від намірів* особи, яка його публікує. Таке широке трактування відрізняється від поширеного у [науковій літературі](#) та [міжнародній практиці](#) відмежування навмисно поширюваного шкідливого неправдивого контенту (дезінформації) від *ненавмисно* поширеного (місінформації) саме за критерієм умислу. Крім того, правила TikTok не торкаються належним чином протидії малінформації.

Особливо релевантні для цього дослідження правила TikTok щодо неправдивої інформації, що може створити [ризик](#) для громадської безпеки або спричинити панику. До відповідної категорії може належати подача минулої кризової події як актуальної чи неправдиві твердження про недоступність критично важливих ресурсів під час надзвичайної ситуації. У контексті війни це може стосуватися, наприклад, старих кадрів обстрілу, поданих як відео нової атаки, або неправдивих повідомлень про повну відсутність електроенергії, води, зв'язку чи укриттів — такі твердження заборонені на платформі.

Водночас TikTok не видаляє автоматично всі непідтверджені або потенційно оманливі твердження. Дезінформація, що може спричинити меншу шкоду, непідтверджені факти про кризову чи іншу суспільно важливу подію або матеріали, що перебувають на перевірці, можуть залишатися на платформі, але бути визнані такими, що [не відповідають](#) вимогам стрічки «Для тебе».

Правила спільноти окремо [торкаються](#) **невідредагованих інформаційних матеріалів, поданих поза контекстом** у такий спосіб, що це може ввести користувачів в оману щодо суспільно важливої теми. Наприклад, показ натовпу на музичному концерті й неправдива заява, що це політичний протест. За загальним правилом, такий матеріал не обов'язково видаляється, але може бути виключений зі стрічки «Для тебе».

Це положення особливо важливе для аналізу досліджених відео. Автентичні кадри наслідків атаки можуть використовуватися для обґрунтування твердження, що не впливає із самого матеріалу: наприклад, що конкретне пошкодження доводить повну неспроможність української протиповітряної оборони чи умисну бездіяльність держави щодо захисту цивільного населення. У такому випадку оманливий характер повідомлення може виникати не через підроблення самого відео, а через його підпис, вибіркового контекст або необґрунтовану інтерпретацію. І такі відео можуть залишатися на платформі, але обмежувати в рекомендаціях.

Щоб оцінити сумнівний контент, TikTok [співпрацює](#) з незалежними фактчекінговими організаціями, що допомагають класифікувати інформацію як правдиву, неправдиву або непідтверджену. Якщо перевірка матеріалу досі триває або фактчекери не змогли дійти однозначного висновку, TikTok може позначити відео як [«непідтверджене»](#) (*unverified*). Такий контент не рекомендується у стрічці «Для тебе», а під час спроби ним поділитися користувач бачить попередження із пропозицією

ще раз обмірковувати, чи варто це поширювати. Якщо ж фактчекери підтверджують неправдивість матеріалу, TikTok [може](#) видалити його або виключити з рекомендацій відповідно до характеру порушення та потенційної шкоди.

3. Відредагований і створений за допомогою ШІ контент

TikTok окремо [регулює](#) публікацію відредагованого медіаконтенту і ШІ-контенту. Правила TikTok вимагають окреме [маркування](#) реалістичного контенту, повністю створеного чи істотно відредагованого за допомогою штучного інтелекту. Автор може використати передбачену платформою позначку «автор позначив як створене за допомогою ШІ» (*creator labeled as AI-generated*), після публікації відео її неможливо видалити. TikTok також може автоматично додати позначку «створено за допомогою ШІ» (*AI-generated*), зокрема й до матеріалів, створених із використанням ШІ-ефектів TikTok, або до завантаженого контенту, що містить сумісні дані Content Credentials. Автор може також повідомити про використання ШІ за допомогою тексту, хештега-наліпки або пояснення в описі публікації.

Водночас маркування не допускає автоматично до публікації будь-який ШІ-згенерований матеріал. Платформа забороняє відредагований або створений за допомогою ШІ-контент, що вводить глядачів в оману щодо суспільно важливих подій, імітує справжнє джерело новин або приписує публічній особі позицію чи заяву, якої вона насправді не висловлювала.

У контексті війни проти України відповідні правила можуть застосовуватися до ШІ-згенерованих заяв високопосадовців, сфабрикованих відео наслідків обстрілів, фальшивих повідомлень медіа чи створених за допомогою ШІ свідчень військовослужбовців. Кваліфікація конкретного матеріалу залежить від його змісту, реалістичності, маркування та потенційної шкоди.

4. Верифікація

Окремий інструмент підтвердження автентичності джерела — [значок верифікації](#) TikTok, що має вигляд синьої позначки поряд із іменем акаунта в результатах пошуку та у профілі. Значок свідчить про те, що TikTok підтвердив належність акаунта особі чи організації, яку вона представляє. Якщо синя позначка є лише в описі профілю або в іншому місці, такий акаунт не вважається верифікованим. Водночас верифікація не означає, що TikTok підтримує позицію власника акаунта чи підтверджує достовірність кожної його публікації.

5. Оманлива поведінка та приховані операції впливу

У процесі модерації контенту TikTok дивиться не лише на зміст окремих публікацій, а й на [поведінку](#) акаунтів. Так, правила забороняють приховані операції впливу, видавання себе за інших осіб, автоматизовану реєстрацію чи управління великою кількістю акаунтів, спам і штучне збільшення показників взаємодії (переглядів, лайків, коментарів, поширень чи інших метрик).

Під прихованими операціями впливу TikTok [розуміє](#) координовану неавтентичну поведінку, за якої мережа акаунтів спільно вводить користувачів або системи

платформи в оману для стратегічного впливу на суспільний дискурс. Така діяльність [може](#) бути спрямована зокрема на політичні й суспільні питання, пов'язані з перебігом збройного конфлікту.

Так, у другій половині 2025 року TikTok [повідомив](#) про видалення чотирьох мереж, які намагалися впливати на дискурс, пов'язаний із війною проти України. Ці рішення стосувалися насамперед саме координованої поведінки мереж акаунтів і не обов'язково встановлювали неправдивість окремих дописів.

Поведінковий підхід має особливе значення у випадках, коли окремі дописи не містять очевидно заборонених дезінформаційних тверджень. Адже навіть частково правдивий або формально нейтральний матеріал може бути частиною координованої операції із впливу на суспільну думку, якщо акаунти приховують своє походження, діють узгоджено та штучно посилюють певний наратив.

6. Застосування правил до контенту про війну проти України

TikTok також [зазначає](#), що від початку повномасштабної агресії росії проти України платформа спостерігала неправдиві або непідтверджені меседжі про конкретні атаки й події, розробку або використання озброєння, залучення окремих держав та військову діяльність, наприклад, переміщення військ. TikTok також виявляв матеріали, повторно використані в оманливий спосіб, включно з уривками з відеоігор, ШІ-контентом і матеріалами про не пов'язані або минулі події, що подавалися як актуальні.

За [даними](#) платформи, у другій половині 2025 року TikTok видалив 1352 відео, пов'язані з війною проти України, через порушення правил спільноти щодо дезінформації. TikTok також класифікував 1 313 відео як проактивні видалення. Ще 1 458 пов'язаних із Україною чи росією відео обмежили в рекомендаціях.

Фактчекінгова програма TikTok у контексті війни [охоплює](#) українську, російську, білоруську та всі основні європейські мови. Фактчекери оцінюють твердження, після чого TikTok ухвалює рішення відповідно до Правил спільноти. У другій половині 2025 року фактчекери перевірили 665 відео, пов'язаних із війною проти України, 78 із них було видалено, а 147 — виключено з рекомендацій у розділі «Для тебе».

Ці показники — дані самої платформи, вони не дозволяють незалежно оцінити повноту або точність модерації.

3.2 Підхід Telegram до протидії дезінформації

1. Загальні правила

Telegram не має окремої публічної політики, що визначала б дезінформацію та встановлювала загальні правила її видалення чи обмеження: засновник [позиціонує](#) цю соцмережу фактично форпостом свободи слова. Загальні Умови використання [забороняють](#) використовувати сервіс для спаму або шахрайства, пропагувати насильство чи поширювати незаконний порнографічний контент у загальнодоступних каналах і ботах, а також чинити дії, визнані незаконними у більшості держав.

Варто зауважити, що відсутність спеціальної політики автоматично не означає повну відсутність модерації дезінформації. Недостовірний матеріал теоретично може підпадати під обмеження, якщо це одночасно і шахрайство, і видавання себе за іншу особу, і заклик до насильства, і незаконна діяльність або інше прямо передбачене порушення. Однак неправдивість або маніпулятивність політичного повідомлення самі по собі не визначені в загальних Умовах використання як окрема підстава для видалення чи обмеження.

Тому щодо Telegram точніше буде говорити не про комплексну політику протидії дезінформації, а про сукупність правил і механізмів, які можуть опосередковано і з неочевидною ефективністю застосовуватися до окремих її проявів.

2. Модерація публічного контенту і скарги

В «Огляді безпеки Telegram» платформа [зазначає](#), що із 2015 року поєднує скарги користувачів із проактивним моніторингом на основі машинного навчання, а на початку 2024 року посилила ці заходи інструментами модерації зі штучним інтелектом.

Telegram [повідомляє](#), що блокує щодня десятки тисяч груп і каналів та видаляє мільйони одиниць контенту, що порушують Умови використання. Серед прикладів — заклики до насильства, матеріали із насильством над дітьми та торгівлю незаконними товарами. Ця статистика не стосується окремо дезінформації, тому її не слід використовувати як показник видалення неправдивих політичних або воєнних повідомлень.

Telegram [дозволяє](#) користувачам скаржитися на окремі повідомлення, і можна обрати причину скарги й додати коментар. Платформа також дозволяє повідомляти про пошукові запити, за допомогою яких можна знаходити протизаконний у певній державі контент.

В офіційному посібнику щодо Акта ЄС про цифрові послуги Telegram [зазначає](#), що для модерації публічного контенту використовує поєднання автоматизованих засобів і людської перевірки, а також розглядає скарги користувачів. Платформа заявляє, що віддає перевагу найменш обмежувальному достатньому заходу, тоді як критичні обмеження потребують схвалення модератора.

Telegram [може](#) тимчасово або постійно обмежувати функції акаунтів, ботів і спільнот, які видають себе за інших осіб або намагаються ошукати користувачів — за таке вони можуть отримати позначки «FAKE» або «SCAM». За серйозне порушення Telegram може заблокувати або і взагалі видалити користувача, бота, публікацію, канал чи групу.

Водночас наголосимо, що у випадку із Telegram треба розрізняти декларовану політику і ту, що імплементується на практиці: модерація в Telegram [недостатньо ефективна](#) і часом нагадує «Дикий Захід».

3. Поширення контенту і верифікація джерел

Telegram [заявляє](#), що не використовує рекомендаційні алгоритми для посилення трендового контенту або систематичного пропонування користувачам матеріалів, подібних до тих, що їм раніше сподобалися. Водночас канали та групи ранжуються у

глобальному пошуку за відповідністю запиту та кількістю підписників, а верифіковані сторінки відображаються вище. Пошукові результати з країни користувача — в пріоритеті, платформа також показує схожі канали на основі спільних підписників.

Отже, Telegram не має прямого відповідника рекомендаційній стрічці TikTok «Для тебе», але використовує механізми пошуку, ранжування та виявлення схожих каналів. Видимість контенту також залежить від пересилань, зовнішнього просування та зв'язків між каналами.

Верифікація сторінок — один із небагатьох інструментів Telegram, певною мірою пов'язаний зі зменшенням ризику дезінформації. Офіційна позначка [підтверджує](#), що канал, група чи бот справді належать конкретній публічній особі чи організації. Водночас Telegram прямо зазначає, що верифікація не означає підтримку поглядів або вмісту відповідної сторінки.

Telegram також [дозволяє](#) офіційним стороннім сервісам присвоювати додаткові значки верифікації акаунтам і чатам. Платформа стверджує, що цей механізм запроваджений заради запобігання шахрайству і зменшення кількості дезінформації.

Проте верифікація джерела — це не фактчекінг його публікацій. Цей інструмент допомагає встановити, хто контролює канал чи верифікувати його статус, але ніяк не підтверджує достовірність кожного опублікованого повідомлення. Крім того, значна частина проросійських каналів не видає себе за державний орган чи офіційне медіа, а функціонує як нібито незалежне новинне або аналітичне джерело (переважно йдеться про анонімні канали). У таких випадках верифікація має обмежену здатність протидіяти змістовній маніпуляції.

3.3 Порівняння політик і зв'язок із результатами дослідження

TikTok прямо регулює неправдивий або оманливий контент, його потенційну шкоду, контекст, істотне редагування, застосування штучного інтелекту та координовану поведінку акаунтів. А Telegram переважно зосереджується на протидії загальним формам зловживання сервісом, зокрема спаму, шахрайству, насильству, незаконній діяльності й видаванні себе за інших осіб.

TikTok також має ширший інструментарій заходів реагування. Так, платформа може видалити матеріал, обмежити чи видалити акаунт, виключити контент зі стрічки «Для тебе», застосувати різні маркування (ШІ, неправдива чи неперевірена інформація, значок верифікації). Telegram може обмежити функції, застосувати позначки «FAKE» або «SCAM» чи видалити повідомлення, канал чи акаунт, якщо порушення серйозне.

У процесі написання даного дослідження ми також зафіксували, що TikTok, на відміну від Telegram, видалив частину проаналізованих постів і відео (хоча більшість досі залишається доступною). Це свідчить про практичне, хоч подекуди й вибіркоче застосування модераційних механізмів після первинного поширення матеріалів. Разом із заявленими TikTok видаленнями контенту, пов'язаного з війною проти України, це можна розглядати як індикатор проактивного підходу платформи. Водночас сам факт видалення не завжди дає змогу встановити, яке конкретне правило порушив контент. Без повідомлення про підставу рішення неможливо виключити, що матеріал видалили через якесь інше порушення, а не через дезінформацію. Крім

того, складно оцінити ефективність таких дій у контексті загального обсягу суперечливих дезінформаційних наративів.

Значна частина досліджених матеріалів не містила повністю вигаданих повідомлень, подекуди матеріали спиралася на реальні події, автентичні відеозаписи, правдиві відомості про ракетні атаки, перебої в енергопостачанні, цивільні жертви або проблеми у діяльності державних органів. Маніпулятивний ефект виникав через вибірковість фактів, вирваність із контексту, перебільшення, необґрунтоване встановлення причиново-наслідкових зв'язків або рефреймінг події відповідно до наперед визначеного наративу.

Наприклад, факт пошкодження ракетним ударом цивільного об'єкта міг подаватися як доказ повної неспроможності протиповітряної оборони. Інформація про відключення електроенергії могла стверджувати про свідому бездіяльність держави. У такому випадку оманливий характер повідомлення може виникати не через підробку самого відео, а через його підпис, вибіркового контекст або необґрунтовану інтерпретацію. Частину таких матеріалів можна характеризувати як малінформацію.

Протидіяти такому контенту складніше, ніж виявляти повністю сфабриковані повідомлення, адже автоматизована система може встановити, що відео автентичне, але не розпізнати, що підпис або супровідний коментар просувають необґрунтовані висновки. Водночас надмірне обмеження подібних матеріалів створювало б ризик втручання і в законну аргументовану політичну критику, журналістські повідомлення та свідчення очевидців.

Додаткова складність — адаптивна поведінка інформаційних акторів: проаналізовані акаунти і канали тривалий час присутні на платформах, що дозволяє їм робити свої висновки про практику модерації та пристосовуватись у подачі повідомлень. Замість прямого неправдивого твердження вони можуть використовувати риторичні запитання, натяки, емоційні коментарі, цитати третіх осіб або монтаж автентичних фрагментів. Наратив також може розподілятися між кількома публікаціями, кожна з яких окремо не містить очевидного порушення. Протидія такому контенту повинна враховувати роль контекстуального рефреймінгу та адаптивну поведінку інформаційних акторів.

РОЗДІЛ 4.

РЕКОМЕНДАЦІЇ ПЛАТФОРМАМ ЩОДО МОЖЛИВИХ ЗМІН І ПОКРАЩЕНЬ У ПОЛІТИКАХ МОДЕРАЦІЇ КОНТЕНТУ

Рекомендації для TikTok і Telegram доцільно розмежувати, оскільки платформи мають різні моделі поширення контенту й різний рівень розвитку правил, спрямованих на виявлення та усунення інформаційних загроз. TikTok уже має політику щодо дезінформації, механізми фактчекінгу, обмеження рекомендаційного поширення та протидії прихованим операціям впливу. Тому рекомендації для TikTok переважно стосуються вдосконалення наявних інструментів.

Telegram не визначає дезінформацію як окрему категорію у своїх загальних правилах і не має комплексного механізму реагування на неправдиві або контекстуально маніпулятивні повідомлення про суспільно важливі події. Тому першочергове завдання для Telegram — створення базових правил, механізмів взаємодії та інструментів реагування на найнебезпечніші інформаційні ризики.

4.1 Рекомендації для TikTok

1. Удосконалити виявлення малінформації.

Значна частина досліджених матеріалів не містила повністю вигаданої інформації — вони спиралися на реальні події, правдиві відомості чи автентичні відеозаписи, але використовували їх вибірково, вирваними з контексту або для обґрунтування висновків, що безпосередньо з них не випливали.

Така малінформація становить особливу проблему для модерації, оскільки перевірка фактичної правильності окремих елементів публікації не завжди дає змогу виявити її маніпулятивний характер. TikTok доцільно вдосконалити оцінювання контенту, який формально спирається на достовірні відомості, але вводить користувачів в оману через вилучення істотного контексту, необґрунтовані причинно-наслідкові зв'язки, невідповідність між відеозаписом і супровідним текстом, змішування фактів із припущеннями або систематичне використання окремих подій для просування заздалегідь визначеної наративної рамки.

Під час такого оцінювання необхідно враховувати не лише зміст окремої публікації, а й спосіб її поширення. Додатковими індикаторами можуть бути систематичне повторення однакової інтерпретації різними акаунтами, використання того самого автентичного матеріалу з різними оманливими підписами, раптове масове поширення публікацій та ознаки координованої поведінки. Водночас повторення певного наративу або критика державних органів самі по собі не повинні вважатися доказом маніпуляції чи підставою для обмеження контенту.

Реагування має бути диференційованим і пропорційним, адже контекстуально маніпулятивний матеріал не завжди потребує видалення. Залежно від характеру та

рівня ризику TikTok може застосовувати контекстуальне маркування, посилання на першоджерело або фактчекінгову оцінку, попередження перед поширенням, виключення зі стрічки «Для тебе», обмеження видимості в пошуку або додаткову перевірку пов'язаних акаунтів.

Видалення доцільно застосовувати тоді, коли використання правдивої чи автентичної інформації створює конкретну і значну загрозу для людей, громадської безпеки, проведення військових операцій чи є складовою прихованої операції впливу.

2. Підвищувати видимість надійної інформації під час криз

Протидія дезінформації не має зводитися лише до обмеження проблемного контенту. TikTok може одночасно підвищувати доступність своєчасної та перевіреної інформації, особливо під час обстрілів, надзвичайних ситуацій, виборів та інших подій, коли недостовірна інформація може мати безпосередні наслідки для безпеки людей.

Платформа вже використовує інформаційні центри, інформаційні банери з посиланнями на достовірні джерела у разі пошукових запитів на чутливу тематику, та локалізовані кампанії з медіаграмотності, пов'язані з війною проти України. Ці механізми доцільно доповнити прозорим підходом до підвищення видимості контенту від надійних українських медіа та інших перевірених джерел.

Критерії визначення таких джерел варто розробляти спільно з українськими журналістськими, медійними, фактчекінговими й дослідницькими організаціями. Вони можуть враховувати прозорість власності та редакційної структури, дотримання професійних стандартів, наявність політики виправлення помилок, відокремлення новин від коментарів і реклами, підтверджену автентичність джерела та відсутність систематичного поширення сфабрикованої інформації. Прикладом може [слугувати список прозорих та відповідальних медіа IMI](#).

3. Покращити співпрацю з українськими дослідниками інформаційних операцій

Зовнішнім дослідницьким організаціям не завжди зрозуміло, яких саме доказів потребує TikTok, щоби класифікувати діяльність мережі акаунтів як координовану та оманливу. Внаслідок цього навіть якісні дослідження можуть не містити технічних або поведінкових даних, необхідних внутрішнім командам платформи.

Для TikTok доцільно створити зрозуміліший механізм співпраці з відібраними українськими організаціями, що систематично досліджують дезінформацію та інформаційні операції. Він може передбачати стандартизовану форму повідомлення про мережі акаунтів, пояснення найрелевантніших індикаторів, захищений канал передавання чутливих матеріалів та узагальнений зворотний зв'язок щодо результатів розгляду.

Дослідники можуть подавати як публічні аналітичні звіти, так і конфіденційні матеріали, адаптовані до потреб платформи. Не всі критерії виявлення доцільно оприлюднювати, оскільки це може допомогти зловмисним акторам обходити системи модерації.

4. Підвищити прозорість звітності й доступ до даних

TikTok уже публікує дані про видалення контенту, проактивне виявлення, фактчекінг, обмеження рекомендаційного поширення та ліквідацію координованих мереж. Водночас окремі показники залишаються недостатньо зрозумілими для зовнішніх дослідників.

Звіти щодо України варто доповнювати коротким методологічним поясненням: за якими ознаками контент класифікується як пов'язаний із війною, які мовні й географічні критерії застосовуються, які джерела виявлення використовувалися (автоматизовані системи, повідомлення користувачів, звернення партнерів, фактчекінг або внутрішні перевірки) тощо.

Окремо доцільно публікувати дані про матеріали, які було видалено, позначено як непідтверджені, виключено зі стрічки «Для тебе», обмежено в пошуку або відновлено на платформі після повторного перегляду модераторами. Корисними також були би показники швидкості реагування та охоплення, якого матеріал встиг досягти до застосування обмежень.

TikTok також варто поширити доступ до Research Tools і Research API для верифікованих українських академічних і некомерційних організацій. Це дозволить ефективніше виявляти дезінформацію та шкідливі інформаційні операції в українському просторі й допомагати TikTok ефективніше боротися з ними.

4.2 Рекомендації для Telegram

1. Закріпити мінімальний орієнтований на ризики стандарт у публічних правилах

Створення всеосяжної системи оцінювання правдивості контенту може не відповідати нинішній моделі Telegram. Водночас відсутність загальної політики щодо дезінформації не має означати відсутність будь-яких правил для найнебезпечніших форм оманливого контенту.

Telegram доцільно закріпити в офіційних правилах базовий орієнтований на ризики стандарт для публічних каналів, груп і ботів. Він має охоплювати: неправдиві повідомлення про обстріли, евакуацію, укриття, гуманітарну допомогу та критичні ресурси; поширення старих матеріалів як повідомлень про актуальну небезпеку; видавання себе за державні органи, медіа чи гуманітарні організації; оприлюднення чутливої правдивої інформації, що створює конкретну загрозу людям або критичній інфраструктурі.

Правила мають передбачати різні заходи реагування: попередження, маркування, обмеження пересилання, зменшення видимості у пошуку, тимчасове обмеження функцій каналу та видалення у випадках значної й безпосередньої шкоди.

Такий стандарт має бути чітко прив'язаний до конкретної шкоди, оманливої поведінки та ризику для безпеки, а не до політичної позиції автора.

2. Створити стабільний канал взаємодії з українськими стейкхолдерами

Telegram доцільно створити щонайменше один стабільний і перевірюваний канал

взаємодії з українськими державними органами, фактчекерами й спеціалізованими громадськими організаціями. Це може бути спеціальна електронна форма чи адреса для звернень від верифікованих партнерів.

Механізм міг би передбачати підтвердження, що звернення отримане, можливість прикріпити докази й пояснити локальний контекст, окрему категорію для безпосередніх загроз життю та громадській безпеці, орієнтовний строк відповіді та інформування заявника про результат розгляду скарги.

Якщо Telegram надалі не забезпечуватиме змістовної взаємодії з українськими стейкхолдерами, а його сервіси систематично використовуватимуться для діяльності, що створює документовану загрозу Україні чи її громадянам, державним органам доцільно завчасно дослідити належні нормативно-правові механізми можливого реагування.

До розгляду будь-яких обмежень необхідно встановити характер і масштаб загрози, задокументувати спроби взаємодії з платформою та пояснити кореляцію між порушенням та обмежувальними заходами.

Будь-яке державне втручання має відповідати міжнародно-правовим зобов'язанням України щодо свободи слова. Воно повинно мати належну правову основу, переслідувати легітимну мету й бути необхідним і пропорційним. Перевагу слід надавати максимально цільовим і найменш обмежувальним ефективним заходам.

Розгляду обмежувальних заходів мають передувати консультації з громадськими та правозахисними організаціями, фактчекерами, дослідниками, експертами з національної безпеки і представниками від користувачів. Будь-який захід реагування на порушення повинен мати чітко визначений предмет і строк дії, підлягати регулярному перегляду та незалежному контролю.

3. Запровадити додаткові сигнали для пересланих повідомлень і виявляти координовані мережі

Пересилання — один із ключових механізмів поширення контенту між Telegram-каналами та групами. Після багаторазового пересилання, копіювання тексту або приховування першоджерела користувачу може бути складно встановити походження повідомлення.

Telegram доцільно маркувати матеріали, які пересилалися багато разів, повідомлення з невстановленим першоджерелом або контент, уперше опублікований значно раніше. Платформа також може зберігати посилання на першоджерело, показувати початкову дату публікації, обмежувати масове одночасне пересилання чи пропонувати користувачу перевірити повідомлення перед його подальшим поширенням.

Позначка пересилання не має вважатися доказом неправдивості — її функція полягає у наданні користувачу додаткової інформації про походження та характер поширення матеріалу.

Telegram також може протидіяти інформаційним операціям через аналіз поведінки мереж публічних каналів. Ознаками координації можуть бути: синхронна публікація однакових повідомлень, автоматизоване пересилання, систематичне

взаємне цитування, використання однакових зовнішніх ресурсів, приховування спільного управління чи повторне створення каналів після блокування.

Висновок про координацію має ґрунтуватися на сукупності поведінкових і технічних ознак. Поширення однакової новини, критика держави або подібність політичних поглядів самі по собі не слід вважати порушенням.

4. Підвищити прозорість

Telegram доцільно регулярно публікувати дані про кількість видалених повідомлень, каналів, груп і ботів, категорії порушень, застосування позначок «FAKE» і «SCAM», частку проактивно виявлених порушень, строки розгляду скарг і заходи щодо координованих мереж. Дані мають бути достатньо деталізованими за мовами, регіонами та категоріями ризику, але не слід розкривати персональні дані, створюючи додаткову загрозу для користувачів.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження демонструє, що інформаційний простір України у 2025–2026 роках перебуває під сталим тиском гібридної агресії, де головна зброя ворога — не просто дезінформація, а маніпулятивна малінформація. Шкідливі актори еволюціонували: від примітивних фейків вони перейшли до тонких інструментів рефреймінгу, коли правдиві факти виривають із контексту, гіперболізують і «упаковують» в емоційно заряджені наративи. Варто також говорити і про зростання та поширення феномену псевдоекспертів або так званих *talking heads*, які, крім інформування суспільства про певні події, часто можуть використовувати ту ж аудиторію для просування власного бренду, зрощення довіри до себе як експерта у певному питанні. Поза тим, саме такі «експерти» між рядків грають на руку ворога та підривають довіру між громадянами та державою.

Аналіз засвідчив існування чіткої архітектури інформаційного впливу, де Telegram здебільшого виступає як точка входу та майданчик для «засівання» ідеї, а TikTok — як інструмент віралізації та емоційного підсилення. Такий підхід дозволяє шкідливим акторам обходити алгоритми модерації та ефективно масштабувати свій вплив на аудиторію.

Дослідження виявило суттєву асиметрію в підходах до модерації: TikTok, попри спроби впровадження орієнтованих на ризики політик та фактчекінгу, стикається з викликами при розпізнаванні контекстуальних маніпуляцій. Натомість Telegram, займаючи позицію «вільної платформи», залишається найвразливішим майданчиком для розповсюдження деструктивного контенту через відсутність спеціалізованих механізмів протидії дезінформації та прозорих каналів комунікації з державними та громадськими стейкхолдерами. Варто зазначити, що попри першопочаткові припущення авторів про синхронне використання шкідливими акторами обох платформ, прямих доказів цього ми не знайшли.

Висновки після аналізу гіпотез

Гіпотеза 1 — між окремими Telegram-каналами та TikTok-акаунтами існують стійкі патерни повторного поширення схожих наративів, що формують крос-платформну мережу поширення дезінформації та маніпулятивного контенту — частково підтверджено.

У дослідженому масиві ми виявили повторення схожих меседжів і наративів у Telegram і TikTok, а в окремих випадках — прямі зв'язки між присутністю одного актора на обох платформах. Водночас змістова подібність публікацій сама по собі ще не доводить спільного авторства, прямого перенесення контенту або координації між акаунтами. Виняток — випадки, коли актори відкрито повідомляли про свою присутність на обох платформах, наявних даних було недостатньо для достовірного встановлення їхньої спільної приналежності. Отже, дослідження підтвердило наявність окремих крос-платформних зв'язків і стійкої змістової подібності, однак не дало підстав характеризувати їх як цілісну або координовану мережу.

Гіпотеза 2 — при переході з Telegram у TikTok наративи зберігають змістове ядро, але стають коротшими, емоційнішими, візуально насиченішими та більш адаптованими до логіки алгоритмів платформи — підтверджено.

Завдяки відслідковуванню окремих тематик та наративів вдалося побачити, що задля кращого та більшого охоплення, а також нормалізації окремих деструктивних явищ автори активно використовують обидві платформи. Між платформами мігрує конкретна ідея, думка, ставлення до когось або чогось — змінюється лише спосіб донесення інформації. У TikTok відповідні меседжі переважно набували коротшої, емоційнішої та візуально виразнішої форми, адаптованої під відеоформат платформи.

Гіпотеза 3 — використання ШІ-генерованого чи напіваавтоматизованого контенту підвищує інтенсивність публікацій і полегшує адаптацію шкідливих наративів до TikTok-формату, особливо через неавтентичні або підозрілі профілі — не підтверджено.

У дослідженому масиві не виявлено достатньої кількості матеріалів із достовірно встановленими ознаками використання генеративного ШІ, щоби визначити системний характер цього явища. Наявні дані також не дали змоги встановити зв'язок між використанням ШІ-згенерованого або напіваавтоматизованого контенту, інтенсивністю публікацій та поширенням шкідливих наративів. Отже, гіпотеза не підтверджена в межах цього дослідження, що, однак, не свідчить про відсутність такого зв'язку загалом, а лише вказує на недостатність зібраних даних для його обґрунтування.

Гіпотеза 4 — поряд із дезінформаційними меседжами в Telegram і TikTok системно поширюється конспірологічний контент, що підсилює недовіру до медіа, інституцій і перевірених джерел інформації — підтверджено.

Фактично можемо говорити, що ця теза — одна з найбільш емпірично доведених у рамках дослідження. Наративний аналіз і контент-аналіз публікацій доводять, що дестабілізація, фрагментація суспільства, а також підриг довіри до держави та співгромадян залишаються у фокусі шкідливих акторів.

Зрештою, успішність інформаційних операцій ворога значною мірою залежить від внутрішніх вразливостей українського суспільства. Використання соціально-політичних тригерів (мобілізації, корупції, економічних труднощів) робить контент-аналіз лише частковою відповіддю на виклики. Протидія не може базуватися виключно на блокуванні контенту — вона потребує формування стійкого імунітету суспільства, прозорої комунікації держави, підвищення грамотності щодо медіа та ШІ, а також побудови сталих механізмів співпраці між платформами, державою та громадянським суспільством.

Інформаційна війна — це гра в довгу, і перемога в ній залежить від здатності до швидкої адаптації, критичного мислення і стратегічного планування, які мають бути імплементовані на всіх рівнях: від персональної медіаграмотності — до державної політики інформаційної безпеки.

КРОС-ПЛАТФОРМНЕ ПОШИРЕННЯ ДЕЗІНФОРМАЦІЇ: ЯК (ПРО)РОСІЙСЬКІ НАРАТИВИ МІГРУЮТЬ МІЖ СОЦМЕРЕЖАМИ

